

Přítomnost

49
nezávislý
týdeník

ROČNÍK XI

V PRAZE 5. PROSINCE 1934

Za Kč 2.—

Anglie zvenčí

KAREL ČAPEK

Jaké jsou naše university

PROF. EM. RÁDL

O těžké nespravedlivosti vůči nár. demokracii

POSL. JOS. HUDEC

Kdo je národní a kdo je národnější?

Jak jsme obnovovali Karolinum

INGLMAYER

Je možná koalice s národní opozicí?

Žraloci — Hodáč jako odborník a jako politik — Jak na ně? — Studentská levice na postupu
Pan profesor mluví — Už zase vylučují z národa — Na venek boj, uvnitř dohoda
Demokracie i do úředních zpráv — Pošetilá chvála Hitlera — Hrobaři motorismu?
Cesta mladých k fašismu — Co je to Čedok?

Moderní dámské kabelky, aktovky

cestovní kufry
tobolky
a jiné vhodné dárky
u firmy

OLGA FALLADOVÁ

KRÁL VINOHRADY, ANGLICKÁ TR. 2

Telefon 344-7-8

Založeno 1889

Strýc Boby se vyzná v chutných omáčkách

Poslechněte jen strýce Bobyho - pomůže při volbě správných potřeb: doporučí Vám vždy čerstvé Vitello! To dá omáčkám jemnou chuť, která osvědčí Vaše kuchařské umění.

Vitello

Pozor
na obal s Vitellovým
znakem

Pause grafologa zajímavá

rukopis, my ostatní jsme zvyklí dopisům psaným strojem. Cožna jest stroj pro důvěrná sdělení. Nepotřebujete slečny k diktátu, ani místa, ani nosiče. Úder je lehký, klávesnice stejná, uspořádání totéž jako u velkého stroje, ale platíte o polovinu méně. Naučíme Vás za 2 hodiny psát - ať bydlíte kdekoliv. Sdělte nám, kdy máte čas!

GIBIAN A SPOL.

PRAHA, Štěpánská 32, Tel. 351-5-1

Navštívte mne dne: .....

Adresa: .....

Obsah 48. čísla přítomnosti: F. Peroutka: Nejde o insignie. — Jan Stránský: Cesta mladých k fašismu. — Doc. dr. Jos. Grňa: Kolik vlastně platíme daní? — Occidentalis: VMRO čili Smrt na Balkáně. — Na druhém břehu. — Jak má jít koalice do voleb. — Bilance tří dnů. — Jak je to s těmi insigniemi? — Ten náš parlament není přece jen tak nezajímavý. — „Návrat k normálnosti“. — Pražský primátor se zase ozval. — Opera za tři groše. — Co je to Čedok. — Ještě o těch falešných obrazech. — Jak se u nás učí moderním jazykům.

Přítomnost

za redakci **Ferd. Peroutka**
odpovídá

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE II., NÁRODNÍ TRÍDA 18

Telefon číslo 390-51 až 54

Účet poštovní spořitelny číslo 35.622

Nevyžádané rukopisy se nevracejí — Předplatné na rok Kč 100—,

na půl roku Kč 50—, na čtvrt roku Kč 25—, jednotlivá čísla Kč 2—

Užívání nov. známek povoleno řed. pošt a tel. v Praze č. 15301-24-VI s 10/1 1924

Podací úřad Praha 25

TISKEM KNIHTISKÁRNÝ ORBIS, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA 62

Kdo je národní a kdo je národnější?

O TO SE VEDE SPOR, sedm sporů. Je patrné, že jsme už vstoupili do volebního období: fakt příštích voleb rozpoutává toto předhánění v národnění. Ti, kteří by rádi dosáhli při příštích volbách jakéhosi historického převratu ve způsobu vyřizování veřejných věcí tohoto státu, hledají žhavé slovo, kterým by se dalo zapalovat, a prozatím se usnesli na slovu „národ“.

Říká-li nám někdo „národ“, „národní program“, musí ještě přidati, co si pod tím představuje, horuje-li pro „národní myšlenku“, musí nám prozradit obsah, který v ní vidí.

NEDOVEDEME SI PŘEDSTAVITI interpreta kompetentnějšího, nežli jsou „Národní listy“, máme-li být o obsahu a o myšlence „národní oposice“ poučení. Proto také nejdeme kupovat housku k truhláři a jdeme si pro obsah myšlenky národně oposiční přímo do velkoskladu v Lützowově ulici. Nejsou v tomto obchodě příliš ochotní k zákazníkům: říkají, že mají na skladě, ale neukáží. Ve svých projevech milují talmud a chovají se jako mágové. Proto také ani v úvodníku „Národních listů“ z minulé soboty, jenž stojí opět jednou na národní strážní, nenajdeme než politickou a slovní kabalistiku.

V jediném sloupci na první stránce se tu pronášejí kromě jiných slov také tato slova:

„Národní, národního, národa, národních, národu, národním, národní, národním, národní, národní, národní, národa, národního, národního, národním, národu, národního, národních, národní, národní, národní, národu, národní, národním, národního, národní, národní, národním, národa, národního, národu, všennárodním, národu, národním, národních, národního.“

To, prosím, není žádný žert, to je navlas přesně vypsání skloňování podstatného jména národ a přídavného jména národní, které se v tomto článku objevuje 36krát, nehledě k jednomu exempláři „všenárodním“, jenž je sedmatřicátý. Pochyboval-li kdo do této chvíle, že jsme se obrátili na správnou firmu, jsou jeho obavy po přečtení citovaného odstavce jistě rozptýleny. „Národní listy“ neznaly své tradice. „Národní listy“ skloňují a časují národ s vytrvalostí a neúnávností až vášnivou, „Národní listy“ nás tedy jistě také poučí, jak se tato svědomitá gramatická cvičení národně programatická mají proměňovat v krev a tělo, jak se mají převtělovat v onu sociální materii, která se zve lidskou společností, a speciálně tímto našim státem.

Když se však zblízka podíváme, na jaké to „národní strážní“ tyto „Národní listy“ stojí, začneme vrtět hlavou nad tím, co všechno nám to tito sedmatřicetinasobní národní specialisté neříkají.

UŽ JSME TUHLE PÍSNIČKU někde slyšeli. „Národní listy“ nám tu něco předkládají, co nám připadá nějak známé. Bubnují do radikálního bubnu, hlásají nám hřmotně, energicky, že mají program, rachotně protestují ve své krásné a karakterní oposici proti všemu, co dělají strany vládní —

a když se jich zeptáme, co by vlastně ve vládě se svým novým a radikálně národním programem dělaly, říkají nám doslova totéž, co dělá vláda. A říkají to dokonce pětkrát za sebou.

„V duchu národního programu na stráž státu, za který (legionáři) bojovali a krváceli, státu národního, demokratického, pokrokového a sociálně spravedlivého.“

„Státu svobody, demokracie a pokroku.“

„Zůstali věrni všennárodním, nadstranickému a pokrokovému duchu osvobozenického zápasu.“

„Služba státu, státu národnímu, státu Čechů, Slováků a karpatských Rusů, státu sociálně spravedlivému, demokratickému a pokrokovému.“

„V zájmu národního, silného, demokratického a sociálně spravedlivého státu Čechů, Slováků a Karpatských Rusů.“

Prosím, neklame vás sluch, to jsou doslovné citáty z „Národních listů“: čtyřikrát pokrok, čtyřikrát demokracie, třikrát sociální spravedlnost a to všechno v pěti necelých větách, to je slušný argument — pro dnešní vládu. Manifestují-li „Národní listy“ teď čtyřikrát za sebou a ještě proložené za demokracii: prosím, to je radostná bilance pro demokracii.

DEMOKRATIČNOST, POKROKOVOST a úsilí o sociální spravedlnost takhle energicky hlásané, nás mohou tedy jen potěšit. Jako obsah „národního programu a jako směrnice „národní oposice“ nás však musejí naplnit určitou skepsí. Říkat jedné z nejdemokratičtějších vládních většin v Evropě, která ani v nejtěžších dobách se neodchýlila od stálých reforem, směřujících k pokroku a k sociální spravedlnosti — že má být demokratická, pokroková a sociálně spravedlivá, to se nám nezdá oposiční politikou, která by mohla mít veliké vyhlídky.

Metat s oposičního řečnictví vládě ve tvář výtku, že má dbátí nedotknutelnosti hranic a že se má snažit o vybudování pevných základů hospodářských (když právě pro jeden článek tohoto budování, totiž pro odstranění rozporu mezi domácí a zahraniční hodnotou koruny, národní demokracie odešla do oposice) — to dělá stejný dojem, jako říkati člověku zeleně oblečenému, že by se měl strojit zeleně.

DOVOLTE, ABYCHOM VYNECHALI to, co se tu říká o posilující víře ve Slovanstvo, o myšlence slovanské, o boření slovanského programu, o vděčnosti k národním Rusku, o zkrvavené ruce rudé Moskvy a o neustávající „víře v obrození národního Ruska, které jednou přijde a zeptá se: Kdo mne opustil, když mně bylo nejhůře?“ Obsahu tohotohle slovanství by se člověk při sebe horlivějším úsilí nedoždímal. Myslíme, že se příliš nezmýlíme, prohlásíme-li, že praktická hodnota takovéhohle politického programu se rovná ještě méně než nule. Dovolujeme si tvrdit, že proti téhle slovanské mlze představuje Benešův východní pakt, jenž má po prvé v dějinách sjednotit politiku Rusů, Poláků, Čechoslováků a Jiho-

slovanů něco fenomenálně konkrétního, že to představuje politickou realitu takové váhy, že o ní tolikrát citovaní národní buditelé vůbec ani krásněji nemohli snít. Stavět proti nejkonkrétnějšímu a neúčelnějšímu projektu, jenž v rámci dnešní světové politiky má v nejkratší době uskutečnit první opravdu politickou a vzájemně obrannou alianci všech slovanských států (Bulharsko je připoutáno prostřednictvím Jugoslaviie) — stavět proti téhle první všeslovanské skutečnosti sen o renesanci carského Ruska, které se na nás v historii při vši naší vřelosti a všech našich tužbách prakticky vždycky vykašlalo, to je zaslepenost, nikoli politické myšlení.

Co tedy zbude z opozičního programu, když se nám neukazují za mák opozičními ani demokratism, ani pokrokovost, ani požadavek sociální spravedlnosti, ani protirevisionism, ani apel k národní solidaritě, ani politika prakticky slovanská, ani budování pevných základů hospodářských, ani péče o vojenskou bezpečnost státu, ani odpor proti egoistickému stranictví? Co zbude z oposice, když nám doslova opakuje nejen vládní program, nýbrž i vládní praxi? Zbude ten holý pojem „národní“.

ALE COŽ, NEJSME VŠICHNI NÁRODNÍ? Což nasměřovala politika všech našich vlád posledního desetiletí k tomu, aby zajistila uspokojování hmotných i duševních potřeb všech vrstev tohoto národa a nebyla tedy nacionalistická v nejkrásnějším smyslu, jejž si je možno představit?

Je-li nacionální politikou podle „Národních listů“ politika spravedlivě demokratická, starající se o pokrok, spravedlivá sociálně, chránící území státu, neegoistická v zájmu solidarity všech vrstev, tříd a stran — pak dělají všechny naše socialistické strany takovou nacionální politiku už od převratu. Je-li nacionalismem „pravé“ národní oposice skloňování podstatného jména národ, přídavného jména národní a vyhýbání se vládní odpovědnosti pohodlným postáváním v nezávazné oposici — pak je „levý“ nacionalismem všechna ta konkrétní hospodářská a sociální prakse, která za šestnáct let vytvořila z válečného chaosu a z utlačené provincie nejspřádanější stát střední Evropy, jednu z hospodářsky i kulturně nejpokročilejších zemí, s jednou z nejpevnějších valut a s jedním z nejšťastnějších vyřešení otázky národních menšin, v klidném a kontinuitním vývoji, bez bouří a bez obětí na lidských životech. Pak je úspěchem „levého“ nacionalismu fakt, že uprostřed samých diktatur byla v tomto jediném státě střední Evropy uhájena demokracie, svoboda osobní a svoboda projevu. Tomu říkáme radostný výsledek dobrého nacionalismu: jestliže s tímhle nacionalismem nechce mít národní demokracie co dělat a vstupuje-li proti němu do urputné oposice, pak není chyba na naší straně.

VŠECHNY NEZDRAVÉ NACIONALISMUSY, které dnes kolem sebe vidíme zvrhat se v kruté diktatury, ať už je to pomalu se uklidňující nacionalism italský nebo urputný a lidstvu nepřátelský nacionalism hitlerovský, nebo podivné kousky tropící nacionalism polský jsou nacionalismy nevykvašené a mladé. Všimněte si, že oba první z těchto dnes urputně nacionalistických národů se dočkaly národního sjednocení teprve v minulém století, zatím co Poláci dostali svůj národní stát teprve po světové válce.

Všimněte si naproti tomu, jak starý je nacionalism náš: ten kmenový celek, sdružený jedním jazykem a vědomím

kmenové sounáležitosti v našem státě žil už od raných počátků středověku skoro neproměnlivě v těchže hranicích. Už skoro před tisíci léty najdete Čechy, Mravu a Slezsko pohromadě a před sedmi sty léty najdete v říši Václava II. vedle historických zemí českých už i Slovensko, které jediné později prožilo tragický vývoj oddělený. Ať se tomuto spojení historických zemí českých říká české knížetství či království, nebo česká koruna, vždycky měla představa české národnosti jakési konkrétní pozadí státoprávní: dokonce i za Habsburků zůstal monarcha českým králem. Promiňte, že historisujeme: tento dějinný fakt však má velikou důležitost pro podstatu a vývoj našeho nacionalismu. Tomuto faktu tisíciletého vžití a vyžití představy národní sounáležitosti vděčíme, že jsme roku 1918 přišli na svět jako donošený, plně rozvitý a samostatného života klidně schopný národ. Nepotřebovali jsme ve svých národních cítěních teprve křečovitě utvrzovati výstřelky a přehánkami, nepotřebovali jsme jako malí kluci vytloukati sousedům okna kamenním, abychom si objektivně dokazovali svou existenci. Neměli jsme komplexů méněcennosti, které jsou znakem lidí i národů v pubertě, a nemusili jsme proto také vymáhati na nikom z našich sousedů uznání plně obdivu, že jsme skutečná moc anebo dokonce velmoc, nemusili jsme jim denně znovu akcentovati, že tu jsme a s chorobnou úzkostlivostí se dožadovati toho, aby to vzali s úctou na vědomí. Ničeho z toho všeho jsme neměli zapotřebí.

Proto jsme byli uchráněni i onoho domyšlivého snobství parvenuů, kteří se domnívají, že jsou na světě první a přišli na něj z ničeho, onoho snobistického internacionalismu, jenž se u některých národů (i u sovětů) po válce domníval, že je možné, aby nějaký stát tu stál na světě novorozený a neměl ve své krvi ani jedinou buňku s dědictvím po otcích. Proto se naše socialistické strany bez obtíží přizpůsobily požadavkům konkrétní politiky ve prospěch všech členů tohoto národa a státu: co se jim toho dogmatictí internacionálové, zejména němečtí, navyčítali. A jak zdravým se ukázal tento bezpečný instinkt, který projevily naše socialistické strany po válce, když se vzdaly pohodlné negace „občanského“ řádu a vzaly na sebe břemeno spoluodpovědnosti, jež nebylo vždycky lehké a jemuž obětovali pěkný počet ze svých lehkomyslnějších a vnějších postojů milovných straníků, přeběhnuvších ke stranám radikálnější. To byl projev upřímného a pozitivního nacionalismu, dejme tomu že „levého“ nacionalismu. A jak se tento levý nacionalismus, jenž obětoval hlasy z ohledu na potřebu solidarity se státem, lišil od dnešního „pravého“ nacionalismu, jenž obětuje zájem státní solidarity v naději, že se mu tím podaří ulovit o několik hlasů víc!

NÁRODNÍ OPOSICE není nic, než příležitostná aliance dvou politických hazardérů, z nichž jeden už nemůže nic ztratit, zatím co by se druhý rád přesvědčil o tom, je-li pravda, že ve dvou se to lépe táhne. Heslo nacionalismu pronášené z těchto úst, je podvod, je to východisko z rozpaků: najdou-li něco vhodnějšího pro svůj účel a něco radikálnějšího lákavého pro voliče, uvidíme, jak se tato oposice národní promění obratem ruky v oposici docela jinou. Můžete očekávat všechno od těchto lovců, kteří si řekli, že by bylo možno vyjít si dnes na hon. Až budeme jednou šťastně přes tuto dnešní zatraceně těžkou mezinárodní situaci, až budeme v pokojnější a radostnější a bezpečnější Evropě, nezapomeňte připomenouti těmto honcům, v jaké době projevili své lovecké záliby.

Red.

poznámky

Je možná koalice s národní opozicí?

Je známo, jak se v Německu dostal Hitler se svými nacisty k vládě. Byli lidé v okolí zesnulého presidenta Hindenburga, kteří mu k ní pomohli, spekulující při tom, jak by Hitlera napálili. Všecka hospodářsky důležitá ministerstva i ministerstvo říšské obrany byla s počátkem jeho vlády obsazena lidmi, kteří ho měli hlídat. Junkeři a průmyslníci si prostě chtěli poříditi vládu sice pod Hitlerovou firmou, ale v níž by poroučeli a rozhodovali sami. A jak to nakonec dopadlo? Byli pohlceni radikálnějším nacistickým živlem. Hugenberg tiše zmizel, Papenovi přátelé byli povražděni, a Papen sám se drží jenom z milosti toho, jemuž kdysi pomáhal. Vyvodme z toho obecné politické pravidlo: v koalici stran podobného směru bývají umírnění pohlceni radikály.

Přáli bychom si, aby si také naši politikové vzali ve vlastním zájmu z tohoto pravidla náležité poučení. Vyložili jsme tu minule, jak bychom si představovali, že by nynější koalice měla jít do voleb. Řekli jsme asi toto: koaliční strany, dohodněte se včas už před volbami na společném programu, jděte do voleb sice každá samostatně, ale nestavte se v nich proti sobě, a obnovte po volbách nynější koalici. Dnes bychom chtěli vyložit, proč by se občanské složky neměly dát lákat vyhlídkami a nadějemi, na něž spekuluje dnešní tak zvaná národní opozice. Jedinou nadějí této opozice mimo naprostou porážku je totiž vytvoření pravicové koalice. Zejména pro národní demokracii je to jediná možnost politické záchrany. Nechce-li tato strana spoléhat na něco tak sebevražděně hazardního, jako by byl násilný ústavní převrat, může pro svou budoucnost počítat jen s pravicovou koalici, neboť ani nejpošetilejší hlava v této straně si snad nemyslí, že by dnešní národní opozice sama mohla dosáhnout ve volbách většiny.

Když národní demokracie vystoupila počátkem letošního roku z vlády, napsali jsme tu — řídice se obecným pravidlem výše uvedeným — že bude za krátko k nerozeznání od ligy Jiřího Stříbrného. Naše předpověď se splnila způsobem až překvapujícím. Obě strany uzavřely dohodu sice chytráckou — praví se, že liga spekulovala na národně demokratické peníze a národní demokracie zase na ligistickou ulici — ale důševní vedení zřejmě má Stříbrný, jakožto element hluchnější a radikálnější. Hlasový přírůstek, bude-li ve volbách jaký, případně rozhodně lize a nikoliv národní demokracii, čímž bude pro tuto stranu přiveden hlavní účel dohody v niiveč.

Národní demokracie se Stříbrným už naprosto není tou stranou, jakou bývala bez něho. První důsledek tohoto spojení bylo stržení všech mostů k bývalým druhům z koalice, zejména k republikánům, a sázka celého politického kapitálu na kartu radikalismu. Proto bude nynější volební boj Kramářovy strany zvlášť urputný a nevybíravý. Riskovala příliš mnoho, aby se mohla ohlížet na metody, jimiž chce svého cíle dosáhnout. S cesty, na niž se jednou dala, není návratu. Vedena logikou věci, bude musit v svém radikalismu zacházet stále dál a dál, to jest blížít se čím dál tím víc radikálnějšími složkám t. zv. národního sjednocení, než je sama — ligistům a fašistům. To ovšem nutně znamená práci pro ně a nikoliv pro sebe, protože hranice a odlišující znaky mezi nimi a jí se budou stále víc a více stírat. Národní demokracie nebude zkrátka ve volbách ničím víc, než nadháněčem hlasů pro Stříbrného a pro fašisty. Další závažná okolnost tohoto vývoje je v tom, že se metody tak zvané národní opozice začínají povážlivě podobat otevřenému teroru. Ukázaly to poslední — mírně řečeno — demonstrace, které byly jakýmsi závdavkem na to, co bychom mohli od tak zvaného národního sjednocení očekávat, kdybychom je nechali vyrůst. Národní demokracie si z nich neodnáší nic víc než dokonalé kompromitování a svou součinností při nich ještě pevnější svázání s ligisty a ještě větší oddálení od občanských stran koalice.

Celou touto situací, do níž zaběhla, bude národní demokracie nucena vést ve volbách co nejostřejší agitaci proti všem složkám nynější koalice včetně agrárníků a katolíků. Už nynější její polemiky s agrárním tiskem ukazují, jak bude její volební agitace vypadat. Dr. Kramář vyhlásil válku nejen stranám, nýbrž samému systému stran. Důsledně vzato, to znamená cestu za tak zvaným totálním státem podle německého vzoru. Národně demokratický tisk si pomalu osvojuje nacistické názvosloví a nacistické smýšlení. A ještě zřetelněji než v tisku se to ovšem projeví na heslech, v jejichž jménu byly vedeny nedávné demonstrace.

Zdá se nám, že to všechno samo sebou vytvoří takovou psychologickou situaci, která bude vylučovat jakoukoliv možnost utvoření zvláštní pravicové koalice s nynější t. zv. národní opozicí. Ale zpozorovali jsme jakýsi záchvěv, a to nikoliv snad ve straně agrární, nýbrž v lidové. Jenže to by byl podle našeho zdání už poslední hřebík do rakve českého katolicismu. Už ho mnoho v lidové straně tak jako tak není, ale nějaké spojenectví s pouličním nacionalismem ligistickým by jej najisto dorazilo. Dívající se na lidovou stranu, jsme často v pochybnostech, máme-li vůbec ještě co dělat se stranou katolickou, či s nějakým odvarem pohanského nacionalismu. Ale doufejme, že je tam přece jen několik lidí, jimž na katolicismu záleží. Těm bychom rádi připomněli, že zájmy opravdu katolické, ovšem, že umírněné, jsou lépe chráněny v koalici se socialisty, než by byly v koalici s tak zvanou národní opozicí. Neboť koalice sestavená po reálné úvaze umí a může zachovávat úmluvu, kdežto koalice sestvaná bezuzdnou agitací, nikoliv. V té rozhoduje po volbách jako ve volbách jen demagogie. A myslit si, že ona ulice, k níž se tato demagogie obrací, je nějak nakloněna katolicismu, by byla naivnost víc než prostínká.

Z. S.

O těžké nespravedlivosti vůči národní demokracii

Dr. Kramář posteskl si v nedělním svém úvodníku „Národních listů“ (2. prosince): „Přiznám se, že se mne velmi dotýká výtku odpůrců národního sjednocení, že prý naši straně jde o záchranu nebo o zvýšení počtu mandátů. Je v tom těžká nespravedlivost — ostatně přímo specificky česká...“ Po tomto úvodu hledáte v celém ostatním článku bližší objasnění oně „těžké nespravedlivosti“. Nenalezáte nic. Celý článek pojednává pak o zcela jiných věcech.

Také já jsem se dopustil „těžké nespravedlivosti“, když v „Přítomnosti“ již 25. dubna 1934 označil jsem „státotvornou opozici“ Hodáčovu za „politický boj o půl milionu hlasů“. Tvrzení mé zakládalo se na jednání a doslovném prohlášení dra Hodáče a nemohlo tedy vyvérati z nějaké mé „těžké nespravedlivosti“ vůči národní demokracii. Nutno tedy speciálně pro dra Kramáře opakovati slova dra Hodáče o tom, že národní demokracii jde o zvýšení počtu mandátů. Dr. Hodáč prohlásil v „Národních listech“ ze dne 15. dubna roku tohoto:

„Prohráli bychom svůj zápas, kdyby nás nebylo víc; pro to snahy o zvýšení číselných předpokladů pro dosažení mandátů stupňují naše právo odhodlání a vědomí naší odpovědnosti za vzrůst národní demokracie.“

O týden později, 22. dubna, v „Národních listech“ ověřil dr. Hodáč znovu toto konstatování účelu „státotvorné opozice“ a dotvrdil je tímto prohlášením:

„Jest ovšem jasno, že chceme zvětšiti organizaci a hlasovou sílu národní demokracie.“

Přiznám se, že osobně je mně skoro trapno polemizovat právě s drem Kramářem, ale nelze mlčeti k těžké výtce o „těžké nespravedlivosti“, která, třeba snad nepřimo, týká se také i mne. Tím mohla by býti polemika skončena, zajisté že sto procentům vyvrácením Kramářovy výtky „o těžké nespravedlivosti“, hozené na papír — jak se mně zdá — tak neobyčejně lehce... Věc však vyzadáje trochu intensivnějšího pohledu. Především snad by mohly býti kladeny otázky:

Vede národní demokracii dosud dr. Kramář nebo již dr. Hodáč? Je soulad nebo jsou rozpory mezi drem Kramářem a drem Hodáčem, když v týchž „Národních listech“ v podepsaných projevech jeden prohlašuje: „Ano, máme snahy o zvýšení číselných předpokladů pro dosažení mandátů a vzrůst národní demokracie“, a druhý ujišťuje, že „myšlenka na národní sjednocení nevznikla v něm z touhy po zvýšení mandátů strany“. Výtky dra Kramáře o „těžké nespravedlivosti“ mohla by se tedy týkati právě dra Hodáče.

Nyní dala by se uvést ještě celá řada citátů z „Národních listů“ na podporu a dotvrzení slov Hodáčových, že jde národní demokracii a národnímu sjednocení skutečně také a především jiným o záchranu nebo o zvýšení mandátů. To musí předcházet a to je předpokladem pro další postup tohoto nového politického útvaru „k záchraně národa“. Když „národní sjednocení“ nedosáhne nejméně půl milionu hlasů — prohrává hned již prvou, základní a rozhodující etapu svého boje, jak to přece tak jasně řekl právě dr. Hodáč: „Prohráli bychom svůj zápas, kdyby nás nebylo více než 500.000!“

Předpoklad a první etapa zápasu tedy je: Více mandátů! Kde je vzít? Nu, přece těm, kdož mandáty ony již

mají, poněvadž nové pro národní sjednocení dělány nebudou. Proto — také prozatím — „jďeme za zmenšením počtu stran“ — prohlásil dr. Hodáč na schůzi v Lucerně 20. listopadu 1934. Nejedná se přece jen o zmenšení počtu stran tím, že spojí se národní demokracie, Liga a národní fronta. To by pro všeobecné zmenšení počtu našich politických stran bylo velice málo. Neboť: „Demokracie zvládne otázky doby jen s malým počtem stran, dvou nebo tří“ — tak prohlásil zase dr. Hodáč na oné schůzi další část svého demokratického programu. Otázka: Které dvě nebo tři strany? Jednou, tou první, bude národní sjednocení, druhou patrně slovenští ľudáci, jejichž vůdce, Andrej Hlinka, byl pozván k pohostinskému vystoupení na téže schůzi, kde dr. Hodáč formoval naši demokracii do nového svého kadlubu. Má-li naše demokracie „k zvládnutí otázek doby“ pozůstávat jen ze dvou stran, pak přestalo by se již jen na národním sjednocení a slovenských ľudácích, ne-li již i bez těchto, poněvadž ony dvě strany mohly by být národní demokracie a Liga. Anebo, mají-li to být — ne j v ý š e — strany tři, snad by to byla ještě skupina fašistická, k níž národní sjednocení má nejbliže, a s níž Stříbrného Liga již minule dělala volby společně.

Co s ostatními stranami? Na ty se jde — zde je přece reservoir pramenů „k zvýšení číselných předpokladů pro dosažení mandátů“.

Podívejme se do provolání „národního sjednocení“ k obecním volbám v Písku a v Pečkách:

„Každý volič, který odevzdá hlas kandidátce národní oposice, vyslovuje tím nedůvěru vládě. — Povinností všech občanů, kteří volají po národní i hospodářské obrodě, je voliti kandidátku národní oposice. Kdo volí kandidátku národní oposice, pomáhá porážeti dnešní nehospodárny, poráženecký režim a tím pomáhá k vítězství silnému režimu národnímu. Každý hlas, odevzdaný národní oposici, přibližuje nás době, kdy také v našem státě bude potřeno slabobské poráženeckví a kdy se vlády ujme silný národní režim.“

Zde je pravý cíl, k němuž se směřuje prostřednictvím „zvýšení číselných předpokladů pro dosažení mandátů“: Směstí režim „politiky středního a stavovského sobectví, nehospodárnosti a národního poráženeckví dnešní vládní většiny“, t. j. rozvrátit a smést režim koalice velkých stran nynější vládní většiny a instalovat avisovaný režim „demokracie dvou nejvyšší stran“ v čele s drem Hodáčem a Stříbrným. Hitler v Německu a Dollfuss v Rakousku založili režim nové demokracie jen na straně jediné, národní sjednocení, skládající se dnes z miniaturních dvou stran, zakládá tu svou novou demokracii ještě trochu liberálněji aspoň na stranách dvou, ne j v ý š e třech... Ostatní odpadne.

Na prvním místě ovšem to, co spočívá na socialismu. V tomto punktu je opisován hitlerismus již „na čisto“. Dr. Hodáč konstatoval v Lucerně, že „socialismus je překonaným stanoviskem“. Hitlerismus, ovšem, překonaným stanoviskem není, jak zase prohlásil dr. Ladislav Rašín v „Národních listech“ již v počátcích oposiční éry národní demokracie (25. února 1934), a což nutno stále připomínati: „V Československu je již poslední pevnůstka marxismu“ a „tam, kde přišly k vládě silné osobnosti a nové silné myšlenky, stačil vánek, aby přelud marxismu se rozplynul“. Nové silné osobnosti a nové silné myšlenky chová v sobě ovšem hitlerismus, který v Německu a Rakousku udělal „vának“ a socialismus rozptýlil. Nepřímé aviso dra Ladislava Rašína, že také v Československu jsou již za oponou také „nové silné osobnosti a nové silné myšlenky“, doplnily „Národní listy“ již přímou pohrůzkou: „Říkáme sociálním demokratům velmi vážně, aby si uvědomili, že mají mnohem více důvodů k obavám — světový vývoj se nezastaví ani před branami našeho státu!“

Tak vypadá národní sjednocení a „těžká nespravedlivost“ vůči národní demokracii, když trochu pitváme jejich dosavadní projevy o úmyslech a cílech, jež si vytýkly a k nimž směřují. Kdyby jich mělo dosáhnouti, pak bylo by to neštěstí demokracie a také i neštěstí národa a státu! A vysloviti toto své hluboké přesvědčení — považují za svou národní povinnost a nikoliv za „těžkou nespravedlivost“ vůči národní demokracii. *Posl. Josef Hudec.*

Hodáč jako odborník a jako politik

Stav, v jakém vyšel poslanec Hodáč ze své sobotní konference s poslancem Roschem v poslanecké sněmovně, vypadá tak trochu jako morální porážka. Rosche Hodáčovi velmi ostře vytkl, že je zaměstnancem Svazu průmyslníků, a tedy

zčásti placen i německými penězi, a že přes to neváhá vodit po ulicích demonstranty, bouřící proti Němcům, a volající po jejich vyhnání z Karolína i z vlády. Hodáč se hájil velmi advokátsky. Je prý ve Svazu průmyslníků placen jen za své odborné vědomosti, ale jeho politického přesvědčení a jeho národní práce prý se tento zaměstnanecký poměr nijak nedotýká. V tom má úplnou volnost, dokonce prý smluvně vymíněnou. Němečtí průmyslníci prý mají za své peníze nárok jen na jeho odborné vědomosti. Kdykoli ho o ně požádají, nebo o nějakou radu, je vždycky ochoten je poskytnout.

Nechťjme v zápalu polemik vylévat s vodou i dítě a přiznejme Hodáčovi, že zásada, z níž vychází, je sama o sobě správná. Opravdu musíme trvat na tom, že zaměstnavatel, který si platí naše služby v občanském povolání, nemá za své peníze nároku na naše politické přesvědčení, aniž na jakékoli přesvědčení jiné — vědecké, náboženské, morální. Toto přesvědčení je a musí zůstat částí naší vnější svobody a našeho sebeurčení. To přece je sám základ demokracie, na němž musíme trvat, padni komu padni. Jde jenom o to, zdali se Hodáč této správné zásady právem dovolává také ve svém případě. Tu se vtírá omezení.

I když rozlišujeme oblast odbornictví, které lze za peníze prodat, a oblast přesvědčení, jehož prodat nelze, neznamená to, že by odbornictví a to přesvědčení měly nebo směly být v rozporu. Co by řekl dr. Hodáč advokátovi, který by jako právní zástupce německé university podával obrněné protesty ke správnímu soudu proti ministerskému výnosu o odezdání insignií, a který by zároveň jako politik vodil po ulici demonstranty bouřící proti Němcům? Doufejme, že by i Hodáč takovému muži váhal podat ruku. Ale nepodobá se tak trochu jeho vlastní případ tomuto vymyšlenému příkladu? To je nacionalistický klam a Hodáčův sebeklam, že stavovský a peněžní zájem německého průmyslníka nemá co dělat s jeho zájmem národním a že zaměstnanec jeho odborové organizace, sloužící poctivě jeho zájmům stavovským, může jedním dechem a z jednoho svědomí volat po jeho zničení nebo oslabení národním. A to bylo počínání, jež by se velmi podobalo neloyálnosti. A to byl také pravý smysl Roschova obvinění. Moloch národně demokratické oposičnosti se chystá polknout další morální obět. *Z. S.*

Jak na ně?

Byla nadhozena otázka, zda strany, proti nimž se rozběhlo „národní sjednocení“ posl. Hodáče a posl. Stříbrného, by se neměly dohodnout o klidném, společném programu, který by spojoval i po příštích volbách. Není sporu o tom, že „národní sjednocení“ jest nejuzdařilejším výrobkem koncernu Živnostenské banky a našeho průmyslu. Jest dobře vzíti věci jak jsou. „Národní sjednocení“ jest politickým tažením těch, kteří jsou si vědomi toho, že zmatkům ve výrobě a podnikání nelze čelit jinak, než pronikavou demokratisací velkého podnikání; odtud také jejich averse proti politické demokracii. Vědí, že politická demokracie ve svém klidném vývoji musí vésti k demokracii hospodářské. Jestliže vyhlašují ostrou oposici, jest nutno odpovědět na ni důrazněji než polemikou. Není možno, aby průmysl házel vládě na krk tisíce dělníků a aby při tom generální tajemník Svazu průmyslníků házel klacky pod nohy vládě, která se chce o tyto dělníky starat. Jest nemožný stav, aby průmysl škemral na vládě, aby mu pomohla, a při tom do vlády tloukl hlava nehlava. Stačí jen rozvinout otázku socialisace dolů, a budeme vidět, jak „národní sjednocení“ honem uteče od insignií a bude s německými průmyslníky shánět argumenty proti socialisaci. Stačí jen rozvinout důrazně otázku, jak by průmysl, který hází vládě na krk tisíce nezaměstnaných dělníků, přispěl také na péči o tyto nezaměstnané, a honem „národní sjednocení“ bude jako jeden muž státi za průmyslem, nehodlajícím ničím přispět na nezaměstnané. Jest vlastně velmi snadné dostat celé toto „národní sjednocení“ do defensivy. *V. G.*

Studentská levice na postupu

Pánové Hodáč a Domin se zasloužili o levici. Adresu s tímto nápisem by měla z věčnosti levice věnovati oběma pánům. Nacionalistické štanice, uspořádané pro zájmy příliš průhledné, měly příznivý vliv: vyburcovaly levici z pohodlnosti. První příznivý účinek se zatím projevil ve volbách do fakultních spolků. Valné hromady Všehrdu a Spolku čs. mediků byly v tomto ohledu velmi poučné. Číselně levice oba fakultní spolky prohrála. Ale ani v demokracii číslice není vše, máme-li

na paměti sociální dynamiku. Ostatně regulérnost pravicové většiny byla velmi otrpěna vážnými výtkami levice, zejména ve Všehrdu. 500 legitimací vydaných zdarma a prokázáný případ přítomnosti neoprávněné osoby s volebním lístkem, to nebyly věci, chválení metody studentské pravice.

Studentská levice a pravice, to jsou vsuktu už dva rozdílné světy. Zde úsilí zabránit reformě všemi vyzkoušenými úskoky, svádějícími pozornost na neškodné věci, tam snaha najíti pozitivní východisko z dnešních zmatků. Nejpatrnější byl tento rozdíl ve způsobu argumentace. Levice se na první pohled lišila od pravice větší věcností a konkrétností vývodů. Nejvíce do očí bil rozdíl u mediků. U právníků měla přece jen pravice několik řečníků, kteří aspoň dovedli opakovati obvyklé fráze pravicového tisku. S jakým programem asi půjdou pravicoví právníci do života, v němž připadají právníkům tolik vlivu, svědčí nejlépe, že se o sociální otázce zmínil jen jediný pravicový řečník, ale jen touto jedinou větou: „My jsme také pro řešení sociální otázky, ale pro řešení objektivní a řádné.“ Zajisté velmi jasné. Na valné hromadě Všehrdu levice upadla hodně také do chyb pravičáků. Časté umlčování řečníka rá-
musem nesmí býti prostředkem levice, která má, bohuďky, dostatek pádnějších důvodů. Nesnášlivosti pravicových právníků ovšem levice nedosáhla. Pravice vůbec nechtěla slyšeti jiný názor. Byla připravena na pranici a její heslo bylo: nic než násilí. K napjaté náladě ovšem přispělo, že se valná hromada Všehrdu konala ještě pod dojmem odpoledních demonstrací.

Naprosté mravní vítězství patřilo studentské levici mediků. Tu byly ony dva světy ještě zřetelnější nejen v obsahu, ale i v metodě. Levice ovládla zcela půdu, byla dobře připravena věcnými důvody, měla několik schopných mluvčích. Pravice se nezmohla téměř ani na odpověď na výtky. Zcela truchlivý byl obraz této valné hromady, když si levice musela obstrukčním pokřikem vynutit rozpravu o kulturním referátu. Na diskusi o kultuře nemá národní studentstvo zájem. Také nediskutovalo, jen hledělo ukřičet každou výtku. Za to aspoň odhlasovalo nadšeně protest proti českým spisovatelům. Levicoví medikové téměř docela přenechali svým pravicovým kolegům nehezku taktiku obstrukčního ukřičení. Zejména v tomto směru dokázali levicoví medici, že snášlivost a ochota vyslechnouti cizí názor je vlastností podstatně odlišující dva tábory, na něž se dnešní společnost rozestupuje.

Celkový dojem z obou velkých skupin vysokoškolské levice dává dobré naděje do budoucnosti. Přesvědčuje nás, že není aktivita jen na pravici. Vedle vysokoškolské pravice, ukazující všechny nečnosti nekulturního a nekultivovaného člověka v pouličních kravalech, vybíjení kulturních institucí a v nesnášlivosti vůči jinému názoru, vyhraňuje se levice jako svorná jednotka. Dokazuje, že má odvahu postaviti se na odpor i násilí, vzdává se zoufalecké nálady a dovede dobře hájiti zbraněmi duchovními své stanovisko. Má ještě mnoho nedostatků. Nezabavila se ještě mnohých nezpůsobů malicherné hašteřivosti politických stran, nemá ještě dosti konkrétní obecný program, nepřekonala dosud dostatečně levicově starý řád. Má však vůli. Dává příklad starým praktikům politickým, že pro nové úkoly je třeba zaujmouti svorně novou základnu. Ale hlavně a nade vše: je činná a odhodlaná. Její důvody jsou lepší. Bude-li její aktivita aspoň rovna aktivitě pravice, musí to vyhráti. Pak si provede po svém i heslo, zfalšované dnes politickými kořistníky pravice: místo mladým!

ld.

Pan profesor mluví

V rozpravě na valné hromadě Spolku čs. mediků vytýkala levice pravicovému vedení, že se přes nabubřelá slova o národu a vlastenectví vůbec nestará, jak se širokým vrstvám národa vede. Řečník levice MUC. Švestka si stěžoval, že vedení spolku se nesnažilo uskutečniti zejména sociografické zkoumání poměrů v dělnických oblastech, a líčil hrozné poměry, zjištěné levicovými studenty na Kladně. A tu se přidala profesorům, kteří se snažili pomáhati studentské pravici, velmi podivný způsobem prof. Mentl. Aby paralysoval skličující účinek Švestkových výtek, který byl příliš patrný i na pravici, přihlásil se prof. Mentl ke slovu. Vyprávěl, že sovětský učenec žádal místo honoráře za literární příspěvek do pražského odborného časopisu zásilku potravin pro své děti. Ironicky pak doporučil MUC. Švestkovi sociografické studie života sovětských učenců. Prof. Mentl není jistě tak naivní, aby nevěděl, že jeho vyprávění může mít pro sovětského učenice velmi hořké následky. Na osudu vědeckého spolupracovníka však asi prof. Mentlovi záleží méně nežli na výsledku politického zápasu o studentský spolek.

ld.

Už zase vylučují z národa

tentokrátě Karla Čapka. A tak Čapek dostává se do těsné blízkosti Aleše, Smetany a jiných, kteří byli také z národa vyloučení. Koho již za 74 roky života „Národní Lísty“ nevyloučily? Snad jenom Božidárové Vocáskové vyhověli jejich zkouše. Ve jménu „Národa“ nejraději by glaichšaltovaly všechny Nejedlé, Rádlý, Peroutky na úroveň svých příslušníků. Ovšem nedovolí, aby ve jménu národa glaichšaltovaly se kapsy Petschků, Preissů, Weimannů a Novotných, i židovských spekulantů na plodinových bursách. Neboť kapsy, ač internacionální, jsou hájeny zuřivě všemi nacionalisty světa. Jaký osud čeká Čapka? Tíž, jako Smetanu, Aleše i ostatní, kteří měli čest býti vyloučení z národa. Jako si přisvojují dnes ony dva, také jednoho dne objeví, že nacionalismus Čapkův by se jim hodil do krámu. Vzpomenou a zdůrazní, že Čapek kdysi býval i v jejich redakci.

V. Hk.

Na venek boj, uvnitř dohoda

Poslanec Rosche reagoval v poslanecké sněmovně na poznámku jednoho českého řečníka o posl. Hodáčovi takto:

„Podívejte se, pokud jde o osobu dra Hodáče, jsme s vámi v každém případě zajedno. Neboť Hodáč je ten, který angažoval vzájemnou spolupráci v čele Svazu průmyslníků s Hauptverbandem der deutschen Industrie (hlavní svaz německého průmyslu), je ten, který ještě dnes dostává 300.000 Kč nebo 250.000 Kč, ke kterému částce přispívají Němci a tentýž Hodáč maširuje dnes na špici fašismu.“

Posl. Rosche jest severočeský německý průmyslník, a právě zájmy severočeského německého průmyslu vedly ho k tomu, že se odtrhl od německé strany nacionální a zařídil si vlastní politickou frakci, kooperující s německou stranou demokratickou. Poslanec Rosche je tedy z a j e d n o s českým řečníkem, který potírá posl. Hodáče, ale jest také z a j e d n o s generálním tajemníkem Svazu průmyslníků drem Hodáčem, neboť sotva by dr. Hodáč mohl dělati svoji politiku, kdyby se proti tomu němečtí průmyslníci ohradili. Jestliže němečtí průmyslníci, z jejichž peněz jest placen i posl. Hodáč, v celku nic proti Hodáčovi nemají, znamená to, že chápou taktiku Hodáčovu a že mu promíjejí, vede-li na čas svoje „národní sjednocení“ proti Němcům. Vědí, že toto „národní sjednocení“ nepůjde proti průmyslu a že proto nepůjde ani proti průmyslu německému. Proto může býti Rosche zajedno s těmi, kteří odsuzují politiku Hodáčovu, i může býti zajedno s Hodáčem jako generálním tajemníkem Svazu průmyslníků.

V. G.

Demokracie i do úředních zpráv.

Vytýkalo se mnoho a často, i na těchto místech, že úřední zprávy vládní o důležitých poradách více zatajují nežli oznamují. Při četbě úředních zpráv z ministerské rady a vládních komisí velmi často si připomínáme proslulé zprávy rakouského a německého hlavního stanu za války. Možnost veřejné kontroly a kritiky patří k podstatným přednostem demokracie. Avšak bez publicity zůstává kritika i kontrola jen požadavkem. Nelze tedy jedním dechem vybízeti k obraně demokracie a zároveň rušiti její předpoklady.

Tím nesympatičtější je, že si na tuto pythickou tajemnost zvykly nyní i odborové organizace. V poslední době jsou úřední zprávy, dodávané z odborových organizací dennímu tisku, učenlivou kopií zpráv vládních. „Ouřední“ důstojenství, nic nepovídající tajemnost a byrokraticky těžkopádný sloh z nich zrovna číší. Příkladem je nadbytek, uveďme jen zprávy o společných schůzích koalici dvanáctky a Exekutivy veřejných zaměstnanců. Čtenářům, jichž se akce organizací dotýkají velmi citlivě, nechtějí přece jen vědět, že byly porady o tom či onom, že při intervenci se ministr zmínil o čemsi, že byly podrobně prodebatovány s odpovědnými činiteli nějaké věci. Čtenáři by také rádi věděli, jaký byl výsledek porady, jaké mínění měl ministr a jaké názory se v debatě střetly.

Mnohé organizace tuto úřední neprůhlednost a neupřímnost nahlazují aspoň podrobnějšími informacemi v oběžnicích členstvu a spolkovým orgánům. Avšak ani oběžníky neposílají organizace všechny. Odborářství z demokracie vyrostlo a s demokracií je bytostně spjato. Mělo by tedy býti důsledně nejen v hájení, ale zejména v u p l a t ě n í demokratických zásad. Žádáme-li právem na vládu, aby projevila více ochoty ukázati se v ostrém světle veřejné kritiky a umožňovati jí řádnou informaci občanstva, musíme tento požadavek tím

důtklivěji připomenouti našemu odborářství, které už zvolna vyrůstá ze svých dětských střevíčků a stává se důležitou činnou složkou dnešního života. *ld.*

Pošetilá chvála Hitlera

Ve „Zprávách gremia pražského obchodnictva“, tedy ve věstníku korporace, kde vládnou národní demokraté s p. J. Martinem v čele, jest (v čís. z 28. listopadu) velká chvála Hitlera. J. R. Kríž tu ukazuje, jak jednoduše dovede Hitler zdolat největší potíže. J. R. Kríž píše:

„Nedávno byl jsem v Mnichově a překvapilo mne, když na nádražích, veřejných místnostech i v úřadech našel jsem výzvy, aby občanstvo kupovalo a poskytl zaměstnání úřednictvu, zřizencům i dělnictvu, aby zmenšen byl počet nezaměstnaných. Tato výzva neminula se účinkem, během několika měsíců ze 6 milionů nezaměstnaných podařilo se nalézt zaměstnání pro 4 miliony osob.“

Jak rychle, jednoduše, lacině to dovede dělat Hitler! Na nádražích, veřejných místnostech a v úřadech nechá vylepit vyhlášky a netrvá dlouho a už jest vidět účinek: počet nezaměstnaných klesá o 4 miliony! Není divu, že národní demokrat z gremia pražských obchodníků si velmi chválí Německo:

„Jest vidět, že i ten zdánlivě nejtěžší problém dovedou v Německu snadno vyřešiti. Státní správa řídí se v mnohém podle osvědčených metod, které jsou zavedeny v Itálii. Zřizovány jsou hospodářské komory a v poslední době byly vydány velmi pozoruhodné zákony.“

Kdo není zamilován do Hitlera tak, jako naši národní demokraté, ten ví, že věci se mají poněkud jinak. Počet nezaměstnaných klesl v Německu hlavně proto, že Hitlerův režim mnoho nezaměstnaných škrtl ze seznamů a statistik. A jestliže se v poslední době v Německu kupuje více než dříve, není to tím, že ve všech úřadech atd. byly vylepeny vyhlášky pobádající k nákupům. V Německu se lidé prostě zásobují tak, jako u nás v prvních dnech války. Je konečně pravda, že říšskoněmecký průmysl, vyrábějící zbraně, pracuje plnou parou a že tedy našlo tu hodně lidí práci. Ale je to známkou německých schopností řešiti sociální a hospodářské otázky? Není nezajímavé srovnávat, jak národní demokraté mlátí do československé vlády, aby na straně druhé chválili Hitlerův režim i tam — kde žádného důvodu k chvále není. *V. G.*

Hrobaři motorismu

Se žádným jiným hospodářským odvětvím nezacházelo se u nás tak macešsky jako s motorismem. Žádný jiný zákon neprojevil ihned po vyhlášení tak zhoubné účinky pro státní pokladnu jako autozákon z r. 1932, po němž došlo k hromadnému odhlašování vozidel těžších a k většímu zpomalení přírůstků vozidel lehčích, než by odpovídalo i celé hospodářské krizi. O žádném jiném zákoně nenapsalo se v tisku všech politických stran bez rozdílu tolik ujištění, že kde kdo je si vědom nutnosti jeho brzké novelisace. A dnes postupuje ministerstvo financí meziministerskému řízení návrh na novelisaci, který ve svém celku znamená ne zlepšení, ale podstatné zhoršení stavu dosavadního. Zlevňuje podstatně daňové sazby pro vozidla od půltřetího litru, zvyšuje ji pro nejběžnější třídu vozů středních a dvě třídy vozů nejmenších i motocyklů. Stěží bylo by lze vymyslet změnu nežádoucnější.

Odůvodňuje se to zájmem vojenské správy na odbytu silnějších vozů z důvodu brannosti, ale tato motivace postačí jen pro laiky. Odborník se nutně ptá: má vojenská správa opravdu zájem na co největším počtu vozů o obsahu tří až sedm litrů, hltajících směs, o jejíž hlavní součást, benzin, bude v případě každého konfliktu nedostatek, po 20 a více litrech na sto km, aniž by na valné většině našich silnic mohly využít svůj špičkový výkon — nebo na dostatečně rychlých, prostorných a při tom úsporných vozidlech půldruha- až dvaapůllitrových, jichž první třídě se dosavadní daň ještě zvyšuje — a druhé snižuje o pouhých čtyřicet korun? Na to chybí v návrhu poetivá odpověď.

Jisto jest, že státní pokladna nemůže se spokojiti s menším výnosem zdanění motorismu než dosud, i když se má těm, kteří pod břemeny přímo klesají, ulehčit. Ale k tomu je cesta jiná: s pravedlivější rozvržením zatížení dosavadního na bedra více a méně únosná. Celkem nikdo mezi motoristickými organizacemi nebránil se tomu, aby daň vybírána byla v surtaxe na pohonné látky. I když by byla v případech krajního využití vozidla pro jednotlivce vyšší, byla by i pro ně přijatelnější, spláceli-li by ji tou měrou a v též čas, jak vozidla

používají a jím vydělávají — pro ty, kteří svého vozidla používají méně, znamenala by možnost si ho udržet — a těm, kteří chtějí mít vlastní vozidlo pro malou kilometráž, ale velké potěšení, umožnila by jeho koupi. Pro státní pokladnu znamenalo by to v každém případě výnos větší než dosavadní, protože rozvoj motorismu by se podporoval na místo dusil — a dalekosáhlé úspory administrativní.

Novelisační návrh ministerstva financí vychází z jediného skutečného důvodu: oslabiti novým podvázáním motorismu jeho soutěž železnici — či lépe řečeno, ušetřiti jí nutnosti revidovat všechny své těžké technické i administrativní omyly, podvazující její konkurenční schopnost v zápase s novým dopravním prostředkem, který jí nastává v celém světě, ale nikde není tak ulehčován, jako u nás. Jak dokázal spor ČSD proti Aerovece, je jejich hlavní soupeř v malém a středním voze — ne ve vozech těžkých a nejtěžších, kde je sedadlo hodně dražší první třídy drah. Jen proto necouvá novelisační návrh před hotovým fiskálním sadismem — přitížením vozům lidovým na prospěch supersportovního osmi- a dvanáctivále.

Vypočetl jsem kdysi, že z titulu majitele automobilu odvádí vlastník lidového vozíku ve zdanění přímém a nepřímém při dvacetitisícové roční kilometráži tolik, jako v důchodové dani z ryziho zdanitelného důchodu 47—59.000 Kč, vlastník vozu středního z 64—71.000 Kč, vlastník pětítuny, je pak zdaněn co skutečný boháč s čistým příjmem 130—150.000 Kč ročně. Chápu rád, že ani to nestačí, když tak vysoké procento z příjmů silničního fondu padá na věčné opravy „novodobých“ vozovek, při jejichž budování dala se na státní útraty mnoha firmám příležitost, vyzkoušet na celých stovkách km našich silnic způsoby, které se pro nás naprosto nehodí — ale nikdy nepochopím, proč k tomu cíli volena cesta tak nespravedlivá — a co ještě horší, cesta, která k cíli nikdy nepovede.

Uzákonění této novely bude mít v zápětí jen odhlášení tisíců dalších vozidel, jejichž majitelé drží je dosud jen ve víře v novelisaci spravedlivější, a nový pokles přírůstků těch vozů, které se dnes prodávají v devadesáti procentech všech — vozů malých a středních.

Karel Hlubuček.

politika

Karel Čapek:

Anglie zvenčí

(Psáno pro Spectator.)

Už dvakrát nebo třikrát jsem byl poctěn pozváním, abych řekl Angličanům, jak se na ně dívá cizinec. Jsem tedy v pokušení, abych znovu opakoval, co jsem v té věci už dvakrát nebo třikrát psal; avšak pokud vím, jenom učencům je dovoleno, aby po celý život opakovali, co už řekli. Mohl bych znovu líčit objevy, které jsem v Anglii udělal jakožto pocestný, na příklad:

anglickou insularitu, která se projevuje nejen zeměpisně, nýbrž i v mravech a zvycích lidí, kteří se na tom ostrově narodili a ať přijdou kamkoliv, všude s sebou nesou svou ostrovní uzavřenost a odlišnost;

anglický tradicionalismus, přesněji řečeno uctívání starobylých věcí, jako jsou katedrály, univerzitní města, monarchismus, aristokracie, kluby, staré stromy a mnohé jiné staré a malebné zvyky;

anglickou střízlivost, která má ovšem svou protiváhu v anglické fantastičnosti; doklad pro to oboje je anglická literatura, anglický humor a jiné instituce.

A tak dále; mohl bych vypočítávat (po několikáté) všechno, čím se — pokud je mi známo — liší Angličané od jiných národů, kmenů a klanů. Ale Anglie není jenom zeměpisná a etnografická skutečnost; Anglie je — viděna zvenčí — v mnohém ohledu také cosi jako

ideál. Nebo řekněme přesněji: jsou jisté ideály, které svět více nebo méně universálně přijal a ve kterých větším nebo menším právem spatřuje něco, čím právě Anglie rozmnožila platné ideály vzdělaného světa. Můžete snad říci, že to je omyl a že ty ideály jsou Anglii přisuzovány historickým nedopatřením; nebo se k nim můžete hlásit jako k něčemu původně a hluboce britskému: ale pak vám musí záležet na tom, aby — viděna zvenčí — Anglie opravdu se ukázala jako emporium oněch britských ideálů.

První z těch ideálů, které vzdělaný svět přijímá právě jakožto anglické, je prostě ideál gentlemana. Mohli bychom citovat duchaplnější definice, co to vlastně gentleman je; ale pro praktickou potřebu stačí, že gentleman je muž, kterému můžeme důvěřovat. Můžeme se spolehnout na jeho slovo a na to, že splní své povinnosti a závazky; učiní to už proto, že si náramně váží sebe sama. Ale k povaze gentlemana nenáleží jenom ochota splnit závazky, nýbrž také ochota závazky přijímat, postavit se kdykoliv aktivně na stranu těch, kdo jsou ohroženi, kdo se brání proti bezpráví nebo v konfliktu zájmů představují zájmy legitimnější. Řekl bych to tak: gentlemanství je záruka, že se věci v našem dosahu budou dít tak, jak se sluší. To se týká vztahů mezi jednotlivci i vztahů společenských; ale konec konců týká se to i vztahů mezi třídami, národy a státy. Stav světa, ve kterém si národy a státy hluboce nedůvěřují, je nutně krajně negentlemanským stavem světa; je-li třeba se obávat násilí a bezpráví, stává se z lidské společnosti něco, co naprosto nepřipomíná společnost gentlemanů. Řekl bych, že existuje cosi jako poslání gentlemana ve světové politice: zasadit se o to, aby — ať je to kdekoliv — ustoupily obavy z násilí a bezpráví a bylo učiněno místo důvěře mezi národy a státy. Jak dnes věci vypadají, ideál gentlemana je jeden z nejnaléhavějších úkolů světa; bylo by možno prosadit tento britský ideál bez neaktivnější a nejbližší účasti Britů?

Druhý z těch ideálů, ve kterých my zvenčí vidíme zvláštní výraz anglického charakteru, je cosi puritánského, čemu se snad říká počestnost nebo jak chcete; mezi všemi národy světa Angličané nejvíce posuzují věci a činy podle toho, jsou-li fair, slušné, po vůli Boží a zkrátka morální. Víc než jiní lidé chováte vy Angličané utkvělou myšlenku, že jest jedna morálka a jedno lišení dobra a zla, platné pro všechny lidi. Francouzové věří spíše v universálnost rozumu a ideí; vy Britové věříte spíš v universálnost mravních principů. V dnešním poněkud desolátním stavu světa cítíme potřebu obojí víry; shledáváme, že nelze národy pacificky sjednotit, nebudou-li opatřeny nějakým společným rozumem a společnými náhledy o tom, co je slušné, správné, spravedlivé, lidské a mravné, nebudou-li na příklad za žádných okolností schopny se domluvit o tom, co je násilí, co je útok na lidskou svobodu a důstojnost, co je hrubý a neoprávněný egoism a tak dále. Tady je druhý z britských ideálů, který je dnes ve světě dál od svého uskutečnění než kdy dosud; a je to ideál, který víc než který jiný stojí za to, aby se za něj usilovně a důsledně zasadili všichni, kdo na sebe berou svůj díl odpovědnosti za dnešní i zítřejší stav lidského světa.

Třetí britský ideál, ve větší nebo menší míře adoptovaný celým světem, je demokracie: nejen demokracie institucionální, na níž má stejný podíl Francie, ale také mravní demokracie, která záleží v účtě k osobní svobodě každého člověka. Jak víte, tento starý a slavný ideál osobní svobody, svobody víry a přesvědčení je dnes ve značné části Evropy popírán nebo potlačován; s ním je ve světě popírán a potlačován také kus britství, který z vůle dějin přešel do vývoje lidstva. Pročež spatřujte v dnešním běhu věcí také osud jistých ideálních anglických hodnot; nemůže vám být lhostejno, jak to s nimi před vašimi očima dopadne. Jak se zdá, ideál osobní svobody překáží jinému modernímu ideálu, který se jmenuje Moc; právě ve jménu Moci je mravní svoboda člověka zahazována do starého haraburdí. Ale jakou mocí by byla solidarita všech svobodných lidí světa!

Hleďte, i toto jest „Anglie zvenčí“; neboť Anglie zvenčí, to nejsou jen vzpomínky cizích poutníků na tísíce milých a zvláštních věcí, které ve vaší zemi viděli, nýbrž i ten pohled otázky a očekávání, který se na Anglii upírá ze zemi na druhé straně kanálu. Nejsilnější dojem, který najde cizí poutník v Anglii, je zjištění, že Anglie je opravdu nesmírně anglická. Dnes záleží mnoho na tom, aby také v oblasti obecných ideálů a jejich uskutečňování zůstala Anglie nesmírně a neústupně anglickou.

Inglmayer:

Jak jsme obnovovali Karolinum

Záminka na každém rohu.

Jestliže rektorát Karlovy university nastoupil cestu práva a bylo-li vydání insignií německou universitou pouhou otázkou času, pak by dnes měli dát ruku na srdce oni graduovaní lidé, kteří na studující mládež vykonávají přímý i nepřímý vliv, a říci, proč nechali věci až tak daleko dojít. Uvědomělý národovec by měl vlastně energicky zakřiknout redaktory a jejich šéfy, kteří čas od času čají ve svých žurnálech vysazovat palcové litery: Marné vaše proti nám jsou vzteky, neboť národ se probouzí! Soudný, národně cítící občan, by si od nich neměl dát líbit nařčení, že už 14 let spí.

Ostuda nemusela být. Rektorát německé university měl v sobotu připraveny odznaky k vydání, stačilo jen klidně vyčkat pondělního rána, a býval by se u nás odbyl v náležitě vážnosti historický akt. Leč tuze záleží někomu na tom, aby došlo ke klukovinám. V našem i v německém táboře jde o to, dostat na kolbiště Vaška a Michla, jak se patří je rozvášnit, dostat do sebe. A zrovna tak jako je u nás ochotných Vašek dost a dost, tak Němci mají své dobré Michlíky, a boj se začíná. Vypráví nám o tom účastník jednak náhodný, jednak zvědavý, jednak také zachvácený veselostí davu a tudíž nakonec velmi aktivní.

Vašek útočí.

„Začnu o našich v prvé řadě, neboť oni jsou mi blízcí a s nimi jsem v sobotu dopoledne bojoval. Poznávám předem, že jsem do svého příjezdu do Prahy neměl žádnou představu o tom, co jsou to universitní insignie a že mají takovou důležitost pro blaho národa. To víte — student provinciálního gymnasia, který hraje k a n a d u skoro profesionálně.

Nuže, zvěděv jak se věci mají, chápeje dále, co znamená studentská solidarita, jal jsem se proudit s davem ulicemi. Je to jasné: ve věci odznaků rektorské moci musím být

tím bojechtivým Vaškem já, studentík z dobré rodiny, který jsem osm let naříkal, že mé pudy a vzlety jsou tuhým režimem na gymnasiu odkazovány do příslušných mezí, a až nyní po imatrikulaci na vysoké škole mám vůli ukázat svou mužnost a náhled na stav věcí. Po prvé ve svém životě je mi dáno se vydovádět.

Tedy chlapi, kteří mají na papíře napsáno, že jsou inteligenti, mají možnost chodit po pražských ulicích, plivat na vládu, házet kamením a vykřikovat. Tatičkův lajžurnál to píše, ty město židovské, že potřebuješ čistku jako sůl. Jsme tady za 14 dní týden, ještě voníme lesem a venkovskými učebnami, jsme ještě nezkažení a vidíme, že lajžurnál má pravdu. Němci musí respektovat zákony! Ať žije slovanská Praha! Židí ven! Jsouce čerství a načerpavše první rozumy po pražských biografech a kavárnách, utvrdili jsme se téměř přes jedinou noc ve svém přesvědčení. Je jenom vašeň. Chybí na příklad strážlivá úvaha o tom, zda ti, kteří nám v této době dávají povyražení a sejí zášť, jsou hotovi po absolutoriu nám dát také živobytí.

Má řeč je rouhavá. Měl bych mluvit jinak, když nesu v kapse kámen a mašruji ke Karolinu. Ale nebyl jsem sám nevěřící. Než jsme opustili fakultu, rozkládal veče mne jeden technik: Kdysi — a ještě v prvních letech popřevratových — byl velký rozdíl mezi právníkem či medikem v prvním roce a hotovým člověkem. Tak vychladla horká hlava po 8—12 semestrech! Rvačky — to bývaly obligátní dozvuky zápisu na vysokou školu. Dnes, jako by všechno strašně rychle kvasilo. Už v druhém a třetím roce jsou demonstranti k pohledání. Neboť komu záleží na studiích, ten studuje. Proto se nedá říci, že studenti demonstrují. Z demonstrujících se mnozí teprve studenty stanou. Až prohlédnou. Až seznají, jak to chodí na sluníčku politiky. Až vysvědčení dospělosti nabude platnosti.

Nezaměstnaní dostali meloucha.

Měl jsem to potěšení tu i onde být svědkem angažování nešťastníků, jež nouze sice nenaučila housti, ale naučila je říkat: Nám je všechno jedno. Zlatá mládež si koupila oporu lidí odhodlaných. Našli se lidé, kteří vždycky nějakou tisícovku na bengál mohou obětovat. Nalezne se přirozeně více takových, kteří za lístek do divadla a několik piv ten bengál rádi udělají.

Tedy já jsem na vlastní oči viděl, že to nebyli všichni studenti, kteří dupali v Osvobozeném divadle, a také, že to nebyli všichni studenti, kteří v zájmu cti české akademické půdy roztloukali okna. Viděl jsem, jak ti nejveselejší kolegové, kteří asi jednou první přispěchají, aby položili své životy na oltář vlasti, jestli je zaostalý tatiček nevyreklamuje, snesli své rezervní obleky a kravaty na hromadu, lidé potřební a odhodlaní se do toho oblékli — a studentští úderníci tu byli.

Tolik o našich. Vašek, ne zcela informovaný, tu z psiny, tu z kolegiality, místy ale velice nahněvaný, táhne za bojovného zpěvu ke Karolinu.

Michl vaří vodu.

Jestliže si naši najali hlouček podruhů, měl u Němců od sobotního rána pohotovost celý batalion řemeslných úderníků.

Chodby, posluchárny i dvory se proměňují za úsvitu ve vojenské cvičiště. Kaprálové v úborech téměř trampských řídí opevňovací práce. Na jejich pokyny rukama, stručná komanda, hvizdy na píšťalky, reagují kování pobíháním sem i tam a nahoru i dolů. Michlíci pomáhají nosit dříví a uhlí, skříně a stoly se stěhují k hlavním opěrným bodům — k vratům. Posluhovačky jdou dnes pro párky a housky s nůsemi, co, kdyby obležení trvalo týden?

Ve všech kamnech se topí a na všech stojí džbánky s vodou. Profesionální rváci hlídka před vraty. Venku jsou obsazeny telefonní budky, odtamtud jdou zprávy o pohybu nepřátel. Také běžci fungují — spojovací služba.

Ještě se na klíč uzavřely vchody z Ovocného trhu a z Celetné ulice. Nepřítel může začít s dobýváním.

Sie kommen!

Oblehli jsme Karolinum. Naši vůdci nebyli vpuštěni dovnitř. Domin stál a čekal — prosím — ta strašná potupa! Všichni čekáme, a kolegové se jednak dávají do zpěvu a jednak do spílání: Němečtí vrazi! Lupiči! Syčáci!

Policie se pomaloučku shromažďuje, ale nic nedělá. Nahore v oknech je tma a ticho a studeno. Jakoby tam ani živé duše nebylo.

Rektoři čekají půl hodiny. Nic nemohou dělat. Policie také čeká, rovněž nemůže nic dělat. U nás se ještě věří na akademickou půdu.

Tož se dávají do díla námezdní demonstranti.

Poč Karolinem se ulice rozburácejí válečným pokřikem: Hej rup! Hej rup! Hej rup!

Nahore v místnostech německého rektorátu, jako věličky snášejí Michlíci džbánky a přelévají vřelou vodu do puten a kyblíků. Obrana se staví k oknům.

Sledoval jsem lidi odhodlané. Ti hledali vrata, pokud možno vetchá, jež by povolila pod tlakem prostředků po ruce jsovcích. Botě, polenu, pěstí, narázu padesáti rozhoupaných těl.

Hej rup! Hej rup!

Byla to vrata z Ovocného trhu, která šťastně povolila, a zlatá mládež se hrne do průchodu. První padesátka už je v úzkém dvoře.

Ve druhém patře rektorátu zazněl úsečný povel. Řada oken se dokořán otevřela, venku se objevily putny a kyblíky držené desítkou rukou, vyklopily horkou vodu a špínu, rychle zase zmizely uvnitř a okna se zavřela. Sklo začalo řinčet, vrata do budovy se rozpadávala pod zhmotněným zaklínacím vzorečkem: Hej rup! Hej rup! Leč za vraty byli připraveni hakenkrajeleři na salvy. Polena a kusy uhlí přšely s barikád. A do tohoto proklatého zdržení vpadá policie. Nejbojovnější kolegové prchají do koutů dvora.

Klidný kordon zaujímá posici před vraty a fašisti se jmou muže zákona vítat říkankou: Ať žije česká policie! Policie je s námi!

Nato letí od úst k ústům nadávky k vůli jejímu zásahu. Kdyby bývala přišla dřív, snad se studentům ani nepodařilo s obnovou Karolina začít. Kdyby bývala přišla ještě později, snad by bývali naši stateční hoši ve svatém náděni vyhodili nějakého Michla oknem.

Teď jsme byli odkázáni na činnost více méně žertovnou a kanadskou. Vypáčili jsme kdejaká vrátka, zpreráželi kdejaké prkno, strhali tabulky s německými nápisy a otloukali je o dlažbu, z dřevního rámu jsme vyrobili šibenici, na níž jsme zničené tabulky oběsili — ó, krutými jsme se ukázali my, synkové z dobrých a početných rodin! Klepadlo na koberce jsme vytrhli ze zdi a vyrukovali s ním do místností slovanského institutu německé university, kde jsme své lásce k vlasti dávali výraz odtrháváním a odnášením schránek na dopisy, ničením nábytku a obrazů, otvíráním dveří beranem-klepadlem, dobývající tak neustále terénu. Židli jsme rozsekali aspoň 50 — no zkrátka, legrace byla pořádná.

Konečně jsme narazili na dveře důkladně zabarikádované, za nimiž si hakenkrajeleři usmyslili: Udržet — nebo padnout. A tak, když konečně díky beranu-klepadlu dveře povolily, nastala bitka. Tu jsem viděl, jak lajďáčky byli vyzbrojeni naší odhodlaní lidé. Dostali zde výprask. Dva nebo tři výpady stačily, aby se naše ofensiva dokonale zhroutila.

Policie stála dole ve dvoře a hlídala protější vchod do budovy. Dívaje se na ni dolů, hádal jsem její myšlenku: V akademickém vnitřku si dělejte, co vám libo. Pobijte se tam! Škoda vás asi nebude. A konečně — policie nemá zatím jiný rozkaz než nepouštět nikoho do vrat, u nichž právě stojí.

Tak úřední zprávy nehlásily nic o tom, co se dělo v prvním patře tohoto traktu. Tam se objevily nože a železné pruty.

Čeští studenti se vrhli k oknům. Dostal jsem mnoho rýpanců, abych běžel pro stráž. Sami volali dolů o pomoc.

Policie se nehýbe. Chlapci volají po lékaři, jsou tu ranění. Medici spěchají nahoru za svou povinností a první praxí.

Konečně se v prvním poschodí protějščího křídla, hustě Němci obsazeného, otevřelo okno, a holohlavý staroušek volá do dvora: „Polizei! Polizei!“

Štěstí se obrátilo a naši se dali na postup. Vtom okamžiku policie vstupuje dovnitř — na akademickou půdu, aby celou budovu od vetřelců vyčistila.

Já jsem si myslel, jak je dobře, že se ten zákaz vstupu ozbrojené moci tak rigorózně nedodrží. Akademická půda, jak vyhlížela v sobotu 24. listopadu, toho nutně potřebovala.

Prorektor Domin má zatím na dvoře stručný projev. Pořadatelé vykřikují: Policie zklamala, jako obyčejně! Na bolševiky jde v rukavičkách! Na nás tasí šavle! Dvorem zaznívají hymny a průvody se vydávají do ulic. Hakenkrajceři zůstanou v Karolinu.

Ulice.

V novinách se píše, jak nás chlácholili funkcionáři university. Jak nám připomínali, že jsme akademici, a že nutno zařídit všechny akce podle toho. No — něco na tom je pravdy. Ale řekl bych, že Domin nepatří mezi studenty. Jen se objevil, už to s každým hrálo, už každému na krku zmodraly žíly od řevu, už každý litoval, že před ním není celé okno německého rektorátu, a že nemá v ruce cihlu. Domin je něco víc než Jeanne d'Arc. Hrozná voda, která si udělala cestu hrází. Teče, je konec, neboť bere s sebou všechno, co je před ní, valí se a povaluje.

Domin je tady, ať žije, na ramena s ním, pryč s žičy, hrom a peklo!

Rozum teče s velkou vodou; kdyby deset jiných přišlo a domlouvalo — není to nic platné.

Kdyby se bývalo klidně čekalo na pondělní desátou hodinu dopolední, to mohl být odpovídající konec celé této záležitosti.

Ale vyzývání studentů ke klidu se mi zdá být opožděným novinářským žvstem. S ukliďováním se mělo začít týden před tou ošklivou sobotou — a ještě by bývalo bylo co dělat, aby se poněkud paralysoval účinek dlouhodobých večerníkových heců.

Psychosa byla vyvolána. Propadne-li jí zlatá mládež, vyzní to div ne v pogrom: Němce a židy na lucerny! A když už jsou na mušce židi, to není daleko od Melantricha. Jenže tam byli tentokrát — já nevím — snad zanícení pro vlast, snad jenom opatrní a šikovní. „České Slovo“ se všemi svými pobočníky vážilo situaci a uznalo za dobré vysazovat líbivé titulky nad nic nepovídající články. Nezbyvá obezřetnosti, neboť je ještě čerstvá zkušenost s nedávným vytloukáním biografů toutéž zlatou mládeží. Tehdy měla okna Melantricha na mále, a redaktoři dostali nosy za to, že nemají, jak je žádoucí, vycvičené nozdry schopné vnímatí politické vůně. Jak se zdá, stali se mezitím významnými mixery a dovedou každému namíchat tu jeho. A je to dobře, což kdyby se někdo dopustil žurnalistického nedopatření, a salvy kamení by ohrozily nově adjustovanou fasádu? To dělá praxe. List, snažící se o prosperitu, musí v dnešní době mít tabulku kursů: Tak a tak stojí SSSR a tak a tak stojí nacionalistický buml.

V sobotu se ulice rozehrměly a hřměly ještě po celou neděli. To už bylo lepší než na tom úzkém dvorku Karolina. Došlo k nezapomenutelným honičkám až na okraji města, vytloukali jsme obchody, kavárny, a ztýrali několik lidí.

Ještě pondělí bylo ve znamení maršů vnitřní Prahou. Jen policie měla už klid po několika probdělých nocích. Jedla párky v okolí Karolina a pila horký čaj.

V úterý a ve středu vyjíždějí z průchodu, spojující Ovocný trh s Celetnou ulicí, vozíky naložené dřívím. Nějaký chudák přišel lacino k topivu: Výplně skříní, rámy s obrazů, nohy od stolů a židlí, rozsekané poličky, věšáky...

Karolinum jsme částečně obnovili. A živě si teď představuji, jak národ — a to je, tuším, veškeren český lid — jáásá nad výkonem mladé inteligence: Jaké štěstí, že už ta žezílka a řetízky máme, vždyť už to nebylo k vydržení!

Policie zklamala?

Není divu, že policie po každé zklame. Vždyť jen si spočítejte všechny pány, jimž má sloužit. Kdo v náhle se vytvořivší situaci má právo na její pomoc? A na čí stranu se má postavit v případě, že se dva páni do sebe dají a v právu jsou oba?

Policie vystupuje jako aparát, mající kdesi své řízení. V kterých rukách je toto řízení právě v okamžiku, kdy si zlatá mládež běží do Karolina pro insignie?

Mluví českých studentů konstatují: Policie zklamala. Je příliš rychlá.

Mluví buršáků tvrdí: Policie zklamala. Je příliš pomalá. Obecenstvo říká: Policie přišla vyjednávat místo aby ječnala.

Proč policie? Jděte zpět k pramenům toho všeho, nahoru k těm, kdož dali k ostudě popud. Domluvte pánům, aby nedávali nikdy řešit spory periferii. Okolo jednoho řádného studenta, okamžitě spravedlivě rozhňvaného, se skupují deset studentů ne sice rozhňvaných, ale neřádných. A bumly začínají.

Přířkl bych v zápasu o insignie zásluhu jak policii, tak tvrdošíjným Němcům. Student sám o sobě má všech pět pohromadě, ale studenti v davu jsou davem v nejběžnějším smyslu toho slova. Dav a dav nerozlišíte.

Připustme, že zlatá mládež by v davu vnikla do budovy německé university. Co by se bývalo stalo? Zbylo by něco z vnitřního zařízení? Zůstala by jedna německá kniha ve své vazbě?

Myslím si, že hakenkrajceři vedle svých svátostí ochránili také naše rektorská žezla. Policie jim v tom byla nápomocna.“

Tolik asi mladý právníček, účastník bitek o insignie. Chtěl bych ještě poznamenati ve věci vystupování policie při nacionalistických demonstracích studentů:

Je dosud v živé paměti na příklad demolování pražských kin a podobné akce zlaté mládeže, víme, kterak policií zrazení, ba i bacaní hoši po bumlech na ni zavolali své tatičky. Víme, jak na čtyřce byli nuceni nastoupit v řad policisté, kteří v den, kdy zlatý studentík utřil ránu obuškem, měli službu. A on chodil počel šiku a ukazoval: Tenhle mi ji přišil.

A ať si nikdo nemyslí, že synek nebo tatiček ukázal toleranci. Třeba jednali strážníci podle předpisu a na základě rozkazu, pokuta je neminula. Policie nechť bije, když jde o chátru, ne když synek z přední pražské rodiny napravuje židům hlavu!

Jo — vžijte se do kůže pražského strážníka, když vyrukuje do rozburácené ulice. Praštíš — a zítra jdeš na doživotní a neplacenou dovolenou. Nepraštíš, jdeš na ni taky. Máš poslechnout komando nebo nemáš?

věda a práce

Prof. E. m. Rádl:

Jaké jsou naše university

Předkládám čtenářům, kteří umějí klidně uvažovat, následující myšlenky, veřejnými událostmi znova a znova potvrzované.

Universita, založená Karlem IV., měla úkol, sloužit vědě, vyznávat ji před lidmi (profesor

je „vyznavač“) a podrobovat lid její vládě. To byl, jest a bude věčný úkol každé pravé vědecké instituce; jedině tímto úkolem smí být universita měřena.

Revoluce husitská sice se začala vědeckým sporem na universitě, ale rychle jej odstavila, profesori šli na ulici a dělali místo vědy politiku. Universita přestala prostředkovat mezi vědou, vládyní všech lidí, a mezi národem; stala se pouhým výrazem „náboženského“ cítění podobojích. Trest za tuto zpronevěru byl strašný; slovo rozvrat příliš mdle označuje ubohost, v jaké universita zahynula. Den před bitvou na Bílé hoře měl profesorský sbor sezení, v němž projednával tyto vědecké otázky: nabídlí předtím rektorát nějakému německému nedospělému dítěti; teď se četl dopis poručníka toho chlapce, že mu nemůže dovolit přijmout tuto volbu. Potom jednali o dluzích jednoho člena sboru a pak o pomluvě mistra Jana Horkého, že prý profesori mají v kolejších nevěstky; vysvětlení bylo, že to nejsou nevěstky, nýbrž ženy profesorů. To bylo poslední vědecké jednání sboru, zatím, co vojska stála na Bílé hoře už proti sobě. Co s takovou mrtvolou? Jesuité jí prokázali milost a pohřbili ji. Ale věda tehdy u nás byla. Byl u nás Komenský, byl Keppler, Tycho de Brahe, Matthioli — ale nic neměli s universitou.

Probuzení naše se událo vlivem vědy, vlivem osvícenosti mimo universitu. Učená společnost, Dobrovský, Karel ze Šternberka, ba ještě Palacký nebyli profesory. Toto pravé vědecké hnutí bylo však později potlačeno našimi romantiky; přenášeli do Čech německý t. zv. idealism, kmenové a jazykové totiž nadšení. Byli i vědci mezi nimi: Purkyně, Presl, Jungmann, atd. Ale neznali už onoho ideálu vědeckého, kde věda jest normou, nejvyšší instancí v životě národním. Místo, aby byli prostředníkem mezi vědou a lidem, naši romantikové se domnívali, že věda má být s y m p t o e m t. zv. kulturního života kmenového anebo, jak se to jinak formulovalo, že úkolem české vědy jest prý ukázat, že příslušníci českého kmene dovedou českým jazykem pěstovat všechny obory vědecké. Není tu místa na omlouvání toho programu, ale b y l t o ú p a d e k; kdežto jinde vědci se pustili do přímého boje o pravdu, o nové poznání, o ovládnutí přírody a společnosti, naši vědci byli sváděni k tomu, pokládat za hlavní věc formální stránku, jazyk, kdežto obsah vědění se stával jen jakoby příkrasou. Kdo trochu zná poměry a srovná si na př. Presla s Darwinem, Hanku s archeology, kteří vykopávají starobylá města v Přední Asii, postihne katastrofálnost rozdílu. Netvrdím, že by naše universita neměla také dobrých odborníků; ale jejich odborná práce byla a jest jen nahodilým důkazem jejich „vědecké zdatnosti“, a není spolutvořením národního programu.

Zatím svět pokračoval a věda nabývala panství nad světem. Pozorujte jen velké revoluce: francouzská revoluce se postavila na víru osvícenců ve vědu; nutný důsledek byl zrušení starého systému škol i universit a organisování nových vysokých škol ve stylu vědy kritické, pozitivní, „národní“. Revoluce bolševická byla nesena i vírou v přírodovědu a ve vědecký socialismus; důsledek byl zrušení starých universit a zorganizování nového školství a nových institucí vědeckých. Italská revoluce nebyla sice „vědecká“; a přece i ta si vynutila zreorganisování universit takové, aby nadále sloužily přímo lidu a státu. I německá revoluce zrevolucionovala university; přijala přírodovědecké učení

o rasách, přijala lékařské teorie o dědičnosti za základní element nové státní stavby a reformovala university tak, aby nadále přímo sloužili potřebám německého lidu. Američané nepotřebovali revoluce: jejich university jsou dávno znárodněny, t. j. jsou opravdovými prostředníky mezi vědou (na př. národním hospodářstvím, biologií, eugenikou, teorií o dědičnosti, sociologií) a aktuálním veřejným životem. Tak se v Americe, v Itálii, Rusku a Německu věda stala základem a organickou součástí veřejného života.

U nás toho nebylo. Rozdělení university roku 1882, pojmenování české university Karlovou, zřízení nových universit v Brně a v Bratislavě, zápas o udržení věd, jednak zápas českých Němců proti Němcům a také boj o t. zv. insignie nepodávají nového programu vědeckého; jsou to pouhé správní akty, pouhé důsledky lokálně politické situace a lokálně politických přání. Při tom se o formě tohoto boje ani nevyslovuji. Jak mám populárně čtenářům objasnit nebezpečí, v němž universita vězí? Naše universita prý je, jak jsme ujišťováni, pokračováním bývalé university Karlovy. Tato téze, tak jak se provádí, je vědecky tak nebezpečná, jako kdyby někdo po létech obnovil zkrachovanou továrnu tím, že by obnovil její místnosti, její bývalé zřízení a třeba insignie, ale zapomněl by na kritický rozbor příčin, proč dříve továrna zkrachovala, a na jejich opravu.

Tento rozbor je zcela nezbytný, ale nikdo si jeho potřeby neuvědomuje. Můj pokus o něj byl přijat naší vědou jako pokus prodat češtví Němcům, a ještě mi bylo naznačováno, že jsem Němci podplacen. Rozdělení university, pojmenování druhé university Karlovou, založení druhých universit jest obnovením středověkého zřízení (modifikovaného rakouskou vládou a německou romantikou) bez ohledu na dnešní světovou situaci vědeckou a na naše národní potřeby.

Byl tu ovšem muž, který se pokusil o reformu. Masaryk byl pravý moderní učenec, vyznavač pravdy, prostředník mezi poznáním a lidovým jednáním; rozvinul ohromný boj pro vládu vědy v národním životě. Lid a politikové mu nakonec porozuměli; pochopili, že jeho požadavek po řádné organisaci vedení, jeho zdůrazňování přírodovědy a sociologie, navazování na Dobrovského a odsuzování romantiky jest zápasem moderního učence za pravou národní vědu. Lid pochopil, universita nepochopila. Tam hleděli na něho svrchu, jako na usilování, které není na úrovni jejich feudální učenosti. A což to nevidět! Z projevů Masarykových vyčteš, že i on se vzdal pokusů reformovat universitu; nemluví o ní s nelibostí. Neboť taková je situace: universita zůstala pozadu za revolucí devatenáctého a dvacátého století: držela a drží pořád ono slaboduché kmenové a jazykové pojetí vědy, vědy jako výrazu našeho domnělého charakteru, a zůstala uprostřed znárodnělého vědeckého světa feudální institucí, pro kterou dosud mají středověká privilegia větší konstruktivní význam, než dnešní lidové potřeby. Náš život politický, hospodářský, náboženský, ba i poesie dávno překonaly romantiku; tu jde o demokracii, o spor autarkie s liberalismem, o mezinárodní umělecké směry — ale universita stojí stranou tohoto zápasu. Nemluví o jednotlivcích; za každého systému mohou existovat jednotlivci dobří a málocenní; mluví o základním postulátu moderního veřejného

života, o tom, že věda dnes vládne a vtiskuje veřejnému životu svůj ráz. Rozumím tím, že věda jest národní: v Americe je národní sociologie a eugenika; v Itálii státověda; v Německu nauka o rasách. Ať řekne čtenář upřímně: která věda jest národní u nás, t. j. která udává své zákony našemu veřejnému mínění? Bývala to regionální historie; ale i ta už dávno ztratila u nás veřejný zájem. Bývala to slavistika; jest dnes tato věda organicky srostlá s naší politikou, jak bývala v předešlém století? Přírodověda stála u kolébky našeho obrození; který obor přírodovědy má dnes národní, t. j. lidový, státní, veřejný význam, tak, že by tvořil organickou část našeho veřejného mínění? Můžeme říci, že hygiena nebo nové pojetí práva anebo sociologie určují nové směry naší politiky? Toto jsou otázky o z n á r o d n ě n í č e s k o s l o v e n s k é v ě d y.

Následek toho, že universita zaspala revoluce nové doby, jsou výbuchy vášně na universitě. Dnes je předmětem pozornosti Domin, před několika lety to byly demonstrace proti „pendrekům“, a máme přece už dlouho Mareše s jeho obhajobou rukopisu. Stříbrného tiskoviny jsou div ne orgánem university; mezi universitou a národem je propast; vždyť za demonstrací proti policii před několika léty šli i profesori v demonstračním průvodu a i z projevů profesorů v posledních dnech bylo vidět, jak si neuvědomují, co jest to státní organisace. To jsou občasně záchvaty základní bolesti, že naše universita navázala jen formálně na universitu středověkou, že žije dnes programově jen ze zbytků romantických, kterých hájí proti potřebám doby. Svět jde za přírodovědou a sociologií, naši studenti jsou vedeni za bojem s Němci; svět jde za státní organisací vědy, naši studenti hájí starobylá privilegia; svět mluví o kázni, pořádku... a všimli jste si, že o projevech rektora a prorektora české university nikdo nedovede povědět, jsou-li to jeho privátní mínění, či mínění politické strany, za kterou zápasí, či mínění akademického senátu a profesorských sborů? Svět jde za znárodněním vědy, čímž se všude rozumí její z l i d o v ě n í, snaha podřídit lid vládě vědeckých poznatků; naše universita je dosud na stanovisku sto let starém, že znárodnění vědy se staví v opozici proti zlidovění, a chápe se jen jazykově, jako jest přednášení českou řečí a potýkání s Němci.

A tak dnes universita trčí do našeho státu jako cizorodé těleso. Hrozí opakování neštěstí s první universitou. Jak v této bídě najít pomoc? Nevím, lze-li ji reformovat; snad je to nad lidské síly a snad nezbude než ji nechat svému osudu a zabezpečovat vědu jinak a jen chránit veřejný život od zmatků, které do něho vnáší tento feudální útvar vsazený do demokratické společnosti. Je-li však reforma možná, jde o tyto hlavní věci. Dosavadní reformní školské pokusy byly pochybené, protože si hrály s reformou národní školy, která se nedá provést bez zrevolucionování škol vysokých. Toto zrevolucionování musí být provedeno mužem, který věří v moc vědy a nebude se bát jí vybojovat právo; tu půjde o přetěžký boj, horší než boj politický při volbách. Tento muž provede především z d e m o k r a t i s o v á n í u n i v e r s i t y, t. j. organické její včlenění do státního organismu; v demokracii není privilegií; práva a povinnosti studentů a profesorů jsou tatáž jako jiných občanů; v demo-

kracii universita je orgánem lidu, tedy orgánem vlády, a jejím úkolem jest vést lid vědecky. Universita potřebuje dále státního vedení, muze totiž nebo malé kolegium, které by bylo výkonným orgánem vlády, jako jest dejme tomu zemský president. V demokratické Americe toto zřízení dávno platí, v podstatě je zavedli i v Itálii. Tento president by skutečně organisoval vědeckou práci, t. j. měl by přímý vliv i na obsazení stolic a staral by se, aby se pěstovala věda veřejně prospěšná. Politika na universitu nepatří; profesori i studenti nechtě mají plnou volnost uplatňovat se v politických stranách jako jednotlivci, každá politická akce, vedená pod jménem universitních fakultních spolků nebo universitních orgánů je hřích proti demokracii a budiž radikálně znemožněna.

Víte-li lepší reformní program, sem s ním. Jedna věc je však jistá: naše universita letí s kopce a to nikoli snad pro nedostatky jednotlivců, nýbrž protože ztratila styk s lidem.

do ba a lid é

Franta Kocourek:

Žraloci pražského podsvětí

(Na dně VII.)

Jechl dělá „reelní obchody“.

Řekl jsem vám to již posledně: Jechl nesnášel dobře Mařčino povolání. Snažil se opatřit peníze, aby ji z něho vytrhl. Podnikl několik pokusů, spíše už ze zvyku, najít místo. Nepodařilo se mu to. Tehdy použil svých styků s podsvětím. A stal se z něho také „levý“. Víte už, že se nespojil s těmi malými ušmudlanými a věčně ožralými přestupníčky — proletáři podsvětí. Šel k blahobytným gaunerům se statisícovými ročními příjmy — k milionářům podsvětí, mohu říci bez nadsázky. Jechl je inteligentní. Vystihl skutečnost, že přísloví „malé zloděje věší a velkým se klaní“ platí i zde.

Blahobytní pánové se dovedou spíše vymknout dohledu a zákroku policie než ti maličtí. U nich jsou úřady snáze nakloněny věřit, že jde o omyl, nedopatření nebo o přehmaty jejich podřízených sil než tomu, že charmantní bonvivant je sprostým zločincem. Abych nepomlouval policii: nemůže na ně dost dobře. Tito pánové se málo kdy namočí do svých akcí osobně. Mají své kohorty náhončích, kteří „do toho spadnou“, když je zle. Pan, řekněme Kurel, se podivuje, do jakých nepříjemností se může dostat poctivý člověk, když z vrozené dobroty zaměstnával tak špatného člověka. Ale přejdeme k prvnímu Jechlovu zaměstnavateli.

Pan, řekněme Náchodský, je duší mnoha podniků. V příběhu našeho známého má tu zásluhu, že byl první, kdo mu dal chléb — a dokonce s tučnou pomazánkou. Rísiko měl Jechl a druzí spolupracovníci čili spoluvníci. Vykreslím vám portret tohoto zaměstnavatele. Jen dvakrát v životě se spletl. Po prvé, když zasáhl do případu firmy řekněme Aurea, kterou to stálo okrouhlou sumičku jeden milion korun československých. Panu Náchodskému trvalo čtyři roky, než mohl konečně užít ovoce tehdejšího svého přičinění. Chápete: tato čtyři léta prožil za mřížemi. Po svém návratu do civilu odejel raději do ciziny, aby byl blíže penízkům, které tam pro jistotu uklídl. Daleko jel pan Náchodský, hrozně daleko, až do Jižní Ameriky. Ale protože byl člověk pilný a protože

milion Kč vypadá v přepočtení na pesos mnohem skromněji, pracoval i tam. Nová vlast byla uznalá. Odměnila ho novou slušnou hromádkou pesos, ale také novými dvěma roky zářáre. Rozhořčen tímto omezováním svobody, obohacen mnoha novými zkušenostmi, z nichž nejlepší bylo nastrování jiného k tahání kaštanů z ohně, vrátil se pan Náchodský do staré vlasti.

Čím větší sedlák, tím větší brambory. Sotva vstoupil na půdu vlasti, jako vracející se emigrant, seznámil se s jednou starší slečnou, majitelkou jednoho sta padesáti tisíc korun. Nebylo to pro něho mnoho, ale každá maličkost je do nového života dobrá. Nabídl jí sňatek — a co víc, oženil se s ní. Jakýmsi přeroknutím se jí představil jako inženýr. A protože se styděl vymlouvat jí to, nechal ji při tom omylu. To byla chyba. Rodina nevěsty chtěla vidět diplom. Říkali dokonce něco o sňatkovém podvodu. Jak víte, naše vysoké školy jsou tak úzkoprsé, že žádají dlouholeté studium, dokonce i zkoušky před puntičkářskými profesory, kteří nepřejdou přes takovou maličkost jako je naprostá neznalost předmětů studia. A ještě jedna vada: akademický titul nebývá obvykle udělován těm, kdo absolvovali čtyři roky v tuzemských a dva roky v cizozemských trestnicích. Pro Jechlova šefa Náchodského to byla maličkost.

Muže zcestovalého a světa znalého, jako on, nezastaví žádná překážka. A do tří měsíců měl diplom: Jan Náchodský, dipl. inženýr komerčních věd. Mohli jste se o této jeho hodnotě přesvědčit na vlastní oči, v pěkném rámu visí diplom v jeho pracovně. Snadnost, s jakou si titul opatřil — stál jen dva tisíce korun — mu vnukla myšlenku, kterou hned uskutečnil: otevřel v Praze kancelář, jež snobům chtivým akademického titulu opatrovala a dosud opatřuje diplomy jisté vysoké školy, kterou vám představím, protože o ní patrně dosud nic nevíte:

UNIVERSITÉ POLYTECHNIQUE PARIS-BRUXELLES.

Svým zástupcem, vlastně šéfem kanceláře jmenoval podobně diplomovaného inženýra pana Severu. Chcete se státi MUDrem, zubním lékařem, inženýrem kteréhokoliv oboru, strojařinou počínaje a komerčními vědami konče — či chcete být jmenován na příklad docentem zahraničního vysokého učení? Máte-li skromnější ambice, stačí-li vám titul profesora — hudby, řečí, tance, beze všeho: do tří měsíců je diplom zde. Pro nejskromnější jsou tituly nejlevnější: diplomovaných učitelů. Jsou však také lidé vysokých aspirací, ty neuspokojíte jen tak nějakým titulem doktora nebo inženýra. Získá-li si takový člověk zásluhy o „Université Polytechnique Paris-Bruxelles“ — bude jmenován inženýrem nebo doktorem honoris causa a nádvkem: členem universitního senátu, a ještě navrch: čestným profesorem tohoto vědeckého ústavu. Toužíte-li po lesku úplně jiného druhu, máte na dosah ruky — tato universita, jak vidíte, je opravdu universální tituly: absolventa Diplomatické Akademie nebo diplomovaného absolventa Vysoké školy politických věd. Těm, jimž by se zde uvedená tvrzení zdála příliš fantastická, připomínám, že mám po ruce různé prospekty této Vysoké školy i její pražské kanceláře. Jmenovaný vedoucí pan diplomovaný inženýr Severa je právě trestně vyšetřován v záležitosti jisté záložny. Zmíněná kancelář však dosud existuje v Praze I. a vyrábí dále diplomy pro každý vkus.

Jechl se stal jejich agentem. A protože těch, kdo touží po lesku akademických titulů, je dost, vydělal si průměrně až pět tisíc korun měsíčně. Dostával totiž 10—33% provise z jednoho takového „krápa“ — což je terminus technicus pro takového snoba a titul, který ředitelství kanceláře dávalo zcela soukromě čekateli diplomu.

Bureau de banque et du commerce

Jechl pracoval pro pana Náchodského i v jeho jiných podnicích. Náchodský nezahálel. Věděl, že peníze jsou mízou obchodu a živnosti. Aby nebyl daleko od té mízy, financoval založení Bankovního závodu. Majitelem a před úřady odpovědným činitelem byl pan „Rolník“. Naproti tomu lesk bankovnímu domu dodával kapitán „Drozd“ — v. v. Firma dostala působivý název

„Bureau de banque et commerce“ kancelář pro zprostředkování úvěrů realitních a všeho druhu.

Kapitánu Drozdovi bychom křivdili, kdybychom ho stavěli v tomto novém podniku na stejnou úroveň, jako zakladatele Náchodského. Pan kapitán sám nevěděl, do čeho vlezl a v čem je. Byl opravdu slepým pionem na šachovnici tajemného mistra. Snažil se poctivě opatřit úvěry. A když se mu podařilo odtrhnout se od této party, stal se řádným realitním agentem, který doopravdy opatřuje úvěry.

V Bureau de banque et du commerce to vypadalo trochu jinak. Tam se sice vymáhaly zálohy, ale na úvěr už nedošlo. Praxe byla stejná, jako v ostatních bankovních podvodných domech: žadatel o úvěr musí předem složit 5 až 10% výše požadovaného úvěru. Z toho dostane agent 2—5%, závod zbytek. Kromě toho zaplatí ještě žadatel dvacet až padesát korun zápisného a třicet korun jako informační poplatek. A ještě kromě toho musí složit jedno sto korun jako členský podíl na jedno až dvouletou výpověď.

Načež, když splní všechny tyto platební povinnosti, dostane žadatel o úvěr od ředitelství bankovního závodu dopis: není bohužel možno opatřit vám úvěr, musíte si opatřit dva ručitele. Na každého ručitele si Bankovní závod vybere od žadatele úvěru třicet korun zálohy, opět na informace. Nato sdělí Bankovní závod žadateli o úvěr, že jeho žádost byla postoupena záložně řečneme „Perla“ třeba na Vinohradech. Je naděje na příznivé vyřízení. Za nějaký čas dostane žadatel od jmenované záložny vyrozumění, že bohužel úvěr nemůže být poskytnut, protože ani žadatel, ani ručitel nejsou úvěru schopni.

Udělejme si maličkou kalkulaci takové bezúspěšné transakce, kterou podnikl nějaký chudák státní zaměstnanec. Chtěl-li si vypůjčit dva tisíce korun, musil zaplatit:

Kč 20.—	zápisné
100.—	provise 5%
100.—	členský podíl
30.—	informace
60.—	informace na ručitele

Kč 310.— celkových výloh, peníze, které již nikdy nedostane zpět.

Divíte se snad, že to lidé dají? Dají; topí-li se člověk, shání úvěr za každou cenu. Můžete je stokrát varovat, že to jsou podvodné půjčky, každý si myslí, že je dost moudrý, že jeho případ je jiný — a strká do Bankovního domu peníze dál. Tady platí pravidlo, čím je kdo ve větší finanční tísní, tím lehčeji povoluje vydírání.

Záložny Marné Naděje

Jechlova zkušenost nám umožní nahlédnout do zákulisí jistých také-záložen, jejichž provozovacím kapitálem jsou dobré naděje žadatelů. Podívejme se třeba do takové Záložny AGROŽIVNOST, sídlící v jedné moderní čtvrti Vinohrad. V naději na sehnání úvěru se žadatel nevyhýbá žádné oběti. Opatří všechny peníze, potřebné k formální ouvertuře, zaplatí, čeká. Jednoho dne dostane dopis.

„Vaši žádost o úvěr per Kč... jsme postoupili Záložně Agroživnost na Vinohradech. Poněvadž nestává zvláštních překážek, doufáme, že budeme moci Vaši žádost kladně vyřídit.“

Žadatel ovšem neví, že právě jmenovaná záložna má s ústavem Bureau de banque et du commerce sjednanou úmluvu, že na adresu každého takového žadatele odešle — za odměnu dvaceti korun — tuto odpověď:

„P. T. pan Rudolf Naděje ... v Praze ...

K Vaši žádosti o úvěr per Kč ... s politováním sdělujeme, že ve schůzi představenstva ze dne ... byla Vaše žádost zamítnuta, poněvadž neposkytuje dostatečných záruk. Představenstvo je však ochotno v některé z příštích schůzí Vaši žádost znovu projednat, získáte-li si nové, podmínkám ústavu lépe vyhovující ručitele.“

Je-li žadatel dostatečně tvrdošíjný a hloupý, složí nových třicet korun na informační poplatky — a věc se opakuje. Někdy se náhodou stane, že žadatel má opravdu takové ručitele, že by úvěr povolila každá solidní záložna. V tom případě to dopadne asi takhle: chudák žádá o úvěr per 2.000 Kč. Zaplatí:

Kč 20.—	zápisné
30.—	informace
60.—	za dva ručitele
100.—	5% provise
100.—	členský podíl záložně
300.—	premie z pojistky na 10.000, tak zvané „krycí“ do zástavy záložny, která úvěr poskytuje
189.—	za 10% úrok předem stržený
10.—	za směnečný kolek a blanket

Kč 809.— celkem

Kč 2.000.—

— 809.—

Kč 1.191.— dostane na konec ten, kdo chtěl tisíce dva.

Tyto vyřízené případy představují také zástěrku před úřady. Aby se mohl bankovní ústav vykázat, že úvěr doopravdy opatřil. Nemusím ani podotýkat, že i tento krvavý úvěr je opatřen pouze výjimečně. Vyzrazení těchto transakcí z jednoho období své opětné zaměstnanosti pokládá Jechl za část svého povolání. Chce tím varovat všechny, kdo dosud věří inserátům tohoto druhu:

Levné úvěry státním zaměstnancům,

Úvěry bez ručitelů,

Úvěr každému opatří

... Bankovní dům Bankrot a spol.

Takových bankovních domů a záložen, které si pracují vylíčeným způsobem do ruky, je v Praze mnoho. Více, než si vůbec dovedete představit. Členové správních rad, ředitelé, jsou vesměs zkušení a ostřílení podvodníci, kterým není tak snadno dostat se na kobylku. Jejich předběžné vzdělání pro tuto namáhavou působnost pochází z Borů, Kartouz, Pankráce a jiných škol zločinu, postavených a vydržovaných na státní útraty, jak prokážeme v jedné z blízkých závěrečných kapitol.

Obyčejný podvodník sňatkový a příležitostný, řekněme pan Potůček, absolvoval osmnáctiměsíční kurs ve „Vile“ — rozumějte, na Pankráci. Po absolutoriu, za peníze vydělané lepením sáčků, si otevřel na Vinohradech — přesnou adresu, jako ve všech podobných případech, si nechávám zatím pro sebe, závod, nad nímž visí firma:

DAŇOVÁ A REVISNÍ PORADNA A REALITNÍ
AGENTURA.

Jaké obchody se provozují v tomto ústavě, jehož šéf byl celkem osmnáctkrát trestán pro podvody a jiné majetkové delikty, lze snadno odhadnout.

Za kulisami také Peněžních ústavů,

Tohle svinstvo dělají ústavy, které zneužívají zakořeněné víry v solidnost jména Záložna nebo Banka. Podívejte se, jak taková Záložna, spojenec bankovního závodu Bankrot a spol., úřaduje.

Jechl, ve funkci náhončího podobného ústavu ve vnitřní Praze, přišel jednou do takové Záložny. Pan ředitel se před ním nijak neostýchal. Vždyť Jechl byl zasvěcencem. Baval se familiérně s ústavním sluhou o včerejším flámu a o děvčatech. Záležitost, s níž přišel Jechl, vyžadovala pochůzky. Ředitel posílal sluhu: „Pepíku, skoč tam do Celetnej k soudu pro to lustrum.“ (Výtah z knih.) „Dej mi pokoj, řediteli, teď na to nemám kdy,“ odsekl posluha.

V zápětí vchází do Záložny partaj. Před tou sehrál pan ředitel veselou scénu. Posluhovi, který ho před několika vteřinami tak zkrátka odbyl, čte teď rozhořčeně levity. Ten ani nemrkal. Jen „prosím, pane řediteli“ — „ano, pane řediteli“, zakuňkal občas slabě.

Nač ta komedie? Přísní ředitelové vzbudí spíše důvěru ve stranách. Tihle dva funkcionáři měli patrně tuto scénu nacvičenou.

Jechl dostával strach, když se začal rozhlížet po zákulisí podobných ústavů. Aby se nezamotal do něčeho, z čeho by se těžko vyškabával. Vždyť některé ty Domy byly jen škraloupem nad tůň podvodů. Sám Jechl nepochopil, jakým způsobem se tyto Domy dosud drží nad vodou.

Třeba na Žižkově. V druhém poschodí jednoho z nevlidných činžáků byl jeden bankéř tohoto druhu v podnájmu. V pokoji byla udělána přepážka. V ní tři okénka:

Pokladna

Informace

Likvidace

Agendu a obchody takového Domu jsme vám již vylíčili. Teď vám povím něco o úřednicích. Za přepážkou sedí slečna a pan účetní. Jejich kauce pan bankéř dávno promazal. Gáže dostávají na splátky, podle toho, jak se panu bankéři podařilo v poslední době někoho převézt. Ani slečna, ani pan účetní už nechtějí pracovat. Jejich jedinou snahou je zachránit kauci. To by bylo na příklad možné, kdyby pan bankéř získal nové síly, které by svými kaucemi pomohly vyplatit staré zaměstnance.

Přijímání nových sil vypadá zcela důvěryhodně. Pan bankéř se posadí proti své nastávající oběti a dlouze vykládá o vážných povinnostech bankovního úředníka. Stojí za povšimnutí fakt, že moralisování je nezbytnou součástí každého podvodu. Každý jen trochu svého oboru znalý sňatkový podvodník vykládá své vyvolené oběti, co je na světě darebáků, kteří chtějí důvěřivě děvče připravit o peníze.

Také pan bankéř se ve svém vzletném proslovu zmiňuje o odpovědnosti při vedení pokladny, o velkých částkách, které projdou úředníkovi rukama, o cti, která se bezvýznamnému panu Nikomu stane tím, že bude bankovním úředníkem. Načež pomaloučku, polehoučku přejde k nutnosti kauce. Při tomto rozhovoru jsou záměrně vyrušováni jak panem účetním, tak slečnou pokladní. Chápete souhru? Vědí, že na židli proti bankéřovu křeslu sedí nová oběť. Snad ji litují, vzpomínajíce, jak sami na té židli seděli před odevzdáním kauce. Ale jejich zájem je teď společný se zájmem bankéře, třebaš je okradl: získat nového úředníka a s ním v podobě kauce nové peníze. Pan účetní a slečna z pokladny přinášejí panu bankéři udýchané k podpisu šeky na deset, patnáct i více tisíc korun, vyslovují dotaz, mají-li již poukázat povolenou zápůjčku padesát tisíc korun, volají k telefonu a provádějí podobně, důvěru budící exhibice.

Hlavní šlágr pana bankéře, šlágr, kterým oslepil oběť, byl passus: „Já nemohu žádat od vás kauci přiměřenou sumám, které vám svěřím. Musím vám důvěřovat. Vy mi sice dáte dvacet tisíc kauce. Ale já vás nebudu posílat třeba do šekového úřadu pro sto tisíc na pětkrát. Vidíte, že větší risiko mám já.“ Oběť se nepozorovaně zatřese, kauci po urputném souboji usmlouvá na nějakých deset tisíc — napíše se smlouva. Načež na hodinu propuštěný pan účetní nebo slečna pokladní odejde s těžce dobytou kaucí po dlouhém zajetí vesele domů. A tak to jde dál.

„Povídáš pořád o jiných,“ říká Jechlovi — „prozrad také něco o sobě!“ Jechl se velmi zarazil. Měl zřejmě něco vážnějšího na svědomí. „Viš, nejradši bych mlčel. Protože hra, do níž jsem se pustil s jinými piráty, zničila rodinu dobrého člověka a nakonec ho stála život. Říkám to proto, že se chci vyrovnat se svou minulostí i v tomto případě, přes to, že kdybych to na sebe pověděl třeba státnímu návladnímu, nemohl by na mě podat trestní oznámení, protože já i moji partneři jsme postupovali přísně v mezích zákona.“

Poslechněte si tento příběh, který je především obžalobou zákonodárců a jejich díla — zákonů.

Byl jednou jeden...

senátor v jednom státě, podle vzoru amerických velkofilmů o malých státech jej nazveme třebaš Monte Bianco, kdesi na světě. Tento senátor byl na poměry onoho vybájeného státěčku velmi zámožným člověkem. Měl v hlavním městě rohový, čtyřpatrový dům, kromě toho na březích hlavního řeky onoho státu měl krásné letovisko, nazvané podle jeho manželky. Ve své pokladnici měl uložen milion burů — valutární jednotka státu Monte Bianco — ovoce to své dřívější práce na poli nepolitickém. Chci říci: milion burů poctivě vydělaných.

Jednou k němu přišel pan Pokušitel. A řekl mu:

„Máš milion burů. Ale to je málo. Mohl bys mít sto milionů. Ty, místopředseda zákonodárského sboru, to lehce dokážeš.“

„Jak?“ ptal se zámožný senátor. Musím zdůraznit, že pan Pokušitel nebyl jen tak nějaký pan Hej Počkej. Byl to vážený právník, rovněž skvěle situovaný, dokonce lépe, než pokoušený senátor. Slovo dalo slovo — a pan doktor, takto renomovaný advokát, nabídl panu senátorovi tento obchůdek:

„V hornaté kolonii našeho státu leží velké doly na měď a železo. Leží ladem. Mám polovinu akcií. A druhou polovinu má SILOBANKA, z jejíhož zvučného jména můžeš vidět, že obchod je docela košer. My ti prodáme nějaké ty akcie. Ale ty svým vlivem nám vymůžeš půjčku dvě stě padesáti milionů burů ve Velkém Císařství Britanském. Zárukou bude tvá hodnost — a velké doly oné kolonie. Nebudeš pracovat sám. Představím ti příště doktora inženýra Lehkého, to je, jestli ti to není známo, muž v Císařství Britanském i u jiných panovníků výborně zapsaný, mimochodem také majitel uhelných dolů v nejbohatší kamenouhelné naší pánvi. Ten ti pomůže svými osobními zkušenostmi, vždyť je přítelem emira Banabulaha, který mu udělil svůj nejvyšší řád.“

Pokud jde o ten řád, musím konstatovat, že řád byl pravý a že ho od emira, zde nazývaného z diplomatických důvodů Banabulahem, skutečně dostal. Inženýrský a doktorský diplom dostal také, jenomže z podobné kanceláře, jakou jsme vám popsali na začátku této žraločí kapitoly. A pokud jde o ten důl, prozradil mi Jechl, že to byla beznadějně vybrakovaná jáma nedaleko hlavního města státu Monte Bianco. Veškerá reálná hodnota této jámy spočívala v tom, že v telefonním seznamu podkládala jméno ing. dra Lehkého titulem „majitel dolů“.

Úlohou JUDra Pokušitele a majitele dolů ing. dra Lehkého bylo: 1. prodat zcela bezcenné akcie měděných a želez-

ných dolů zámožnému senátorovi, řekněme, Spozdilému; 2. pomoci panu senátorovi k sehnání půjčky ve Velkém Císařství Britanském. K tomu bylo třeba peněz, mnoha peněz a ještě mnoha peněz. V Císařství Britanském požadovali podle zákonů zálohu ve výši patnácti milionů burů. Tyto peníze musil opatřit pan senátor. Další povinností senátora Spozdilého bylo zaplacení převzatých akcií — této povinnosti se zhostil zcela podle očekávání obou partnerů. Opatření peněz na zálohu bylo svízelnější záležitostí. Pan senátor byl členem strany, která měla k dispozici značnou záloženskou síť na celém území Monte Bianca.

Jako když kouzelník švihne proutkem, kde se vzali, tu se vzali, z podsvětí vystoupili tři panici, tři elegantní a inteligentní bankovní agenti, opatření působivými tituly: jeden architekt Teplý, zjevu poněkud zženštilého, druhý nám již známý kapitán Drozd, společník Bureau de banque et du commerce, a v třetím, doktoru Blondáku, bez obtíží poznáte našeho Jechla.

„Peníze? To je snadné, pane senátore,“ řekl tři agenti sborem. „Jen nám rače podepsat tyhle ty bíanco směnčičky.“ A mládenci se rozeběhli po peněžních ústavech, solidních, méně solidních, i zaručeně nesolidních, vytahovali z aktovek bíanco směnky, podepsané též paní senátorovou Spozdilou a umišťovali je s většími či menšími ztrátami pod nominální hodnotou. Někdy dostali za stotisícovou směnku jen padesát tisíc, jinde dokonce až na srážku normálního diskontu plnou hodnotu. Po srážce své desetiprocentní provise odváděli získané bury poctivě svým dvěma mistrům, ing. dru Lehkému a JUDru Pokušiteli.

Senátor podpisoval dál a dál a jeho paní s ním. Mládenci nosili peněz čím dál méně, až nakonec i ty zaručeně nesolidní ústavy řekly: dost. To nepřivedlo naše tři agenty z rovnováhy. Když nemohli dostat na senátorovy směnky peníze, kupovali za ně zboží. Jako v pohádce: kus podepsaného papíru proměňovali ve zlato — prsteny, hodinky, za kus papíru kupovali psací stroje, počítačí stroje v pohádkovém množství, na příklad automatických sčítaček za jedno sto tisíc korun. Kupovali látky, a všechno, co se dá koupit, ale hlavně co se také dá hned prodat. Docilovali závatných obrátů. Dnes koupili za čtvrt milionu burů zlatého zboží, které druhý den prodali za sto padesát tisíc burů. Nebyli skromní. Svou desetiprocentní provisi si tentokrát vybrali dvakrát, než odvedli svým mistrům zbytek. První provise pocházela z umístění směnky, druhá za prodej zboží získaného na směnku. Nescházelo už mnoho k dosažení cíle, kterým bylo shromáždění patnácti milionů burů jako zálohy na půjčku z Velkého Císařství Britanského. Ale dosažení tohoto cíle nebylo v intencích dvou mistrů-kouzelníků. Až by byla záloha složena, opatrné Císařství Britanské, dříve než by bylo vypanou půjčku uvedlo na své peněžní trhy, poslalo by své důlní a báňské inženýry, aby přezkoumali přísežné odhady soudních znalců o jakosti, bohatství a výnosnosti měděných dolů v oné kolonii. Pochopíte, že by se toho nebyl chtěl ani JUDr Pokušitel ani ing. dr Lehký dočkat. Totéž můžeme tvrdit o SILOBANCE, která fungovala sice tiše, ale stejně účinně, jako viditelní činitelé.

To byla pravá příčina toho, že o senátoru Spozdilém začaly v hlavním městě státu Monte Bianco, kde měli také kavárny a přátelské společnosti, jako u nás, proskakovat podivné řeči. Nalézaly ohlas, rostly, šířily se, držitelé směnek začali jevit nepokoj. Pokoušeli se zbavit senátorových směnek, působili tím však větší a větší rozruch a paniku. Straně pana senátora nezbyvalo, než vyzvat jej, aby se vyjádřil o podkladu těchto divokých pověstí.

I odpověděl senátor Spozdilý:

„Je to dílo mých ošemetných nepřátel. Na čtrnáct dní vám dávám svůj mandát k dispozici. Neudu svůj úřad vykoná-

vati, do čtrnácti dnů své nepřátele potru a ospravedlním se.“
A do čtrnácti dnů senátor Spozdílý zemřel — mrtvicí, jak se četlo v novinách, veronám, jak víme my.

dopisy

Cesta mladých k fašismu

I.

Vážený pane redaktore!

Slyšeli jsme minulý týden mnoho hlasů o nás, mladých. Dají se roztrždit na dvě kategorie: jeden hlas nás varuje, ukazuje na nebezpečí a důsledky našich činů, druhý hlas s nadšením a bez výjimky nás chválí. Kdo se však příliš s otevřenou náručí hlásí ke druhému, na toho si dejme pozor! Vrchol chvály snad snesl na nás generál a spisovatel R. Medek, když nám připsal ve svém dopisu K. Čapkovi tak velikou moc, že „naprosto smeteme“ české spisovatele. Ale čím, že je smeteme?

Jak vyrozumívám z dopisu, smeteme je tím, že budeme prosti veškeré frázeologie a nebudeme se dušovat v pokrokovou hrud'. Frázeologii dnešních spisovatelů vidí Medek v užívání slova demokracie, svoboda ducha, reakční útoky a p. Fráze je prázdné slovo, za kterým nic není. Proč jsou tato slova u českých spisovatelů frázemi, objektivně si vyložit neumím. Z kontextu však chápu, že snad Medek chce, aby každé toto slovo mělo moc a sílu (snad jako vojenské rozkazy) a snad neslo pečeť N (nic než národ). Zastavit, stát! Čím pak budeme silni a mocni? To nám pan generál přece jen neřekl. Snad nám naši ostatní spisovatelé přece jen lépe poradili. Že by nám spisy Čapkovy, Šaldovy, Nejedlého nebyly silnou oporou, nebo že by dokonce všichni naši nejvýznačnější spisovatelé byli šmahem frázeology, tomu my mladí přece jen věřit nechceme.

Pokud jde o národ, opravdu z nás mladých mnozí podlehlí heslovité agitaci, kterou dvě politické strany soustavně mezi námi provádějí (tuto frázeologii Medek nevidí?). „Nic než národ“ a „národ nade všecko“, to jsou opravdu hesla přeložená z němčiny. Žádný velký český vůdce je nestvořil. Zajisté jsme my mladí pro národ, a sice takový národ, z něhož není vylučována jeho největší část. Chceme poctivě pro národ pracovat, aby byl opravdu vnitřně i vně silný. Ví zajisté také pan generál, že i prodloužení vojenské služby na dva roky (ač nám to nebylo řádně odůvodněno) bylo mládeží (i tou levou) přijato bez většího odporu. Anarchismu mezi námi tedy není a situace je jasná. Ale přece se my mladí chceme držet koncepce češství, jak nám ji vytvořili naši předkové a jak ji v „České otázce“ a „Světové revoluci“ podal Masaryk. Když národ s touto koncepcí vydržel nejhroší doby, proč bychom ji měli dnes opouštět?

A ještě, jak vypadá naše pokroková hrud'. My už ji tedy pokrokovou nemáme, svoboda ducha je pro nás frází! To ještě z nás mladých nikdo neřekl. Ovšem je rozdíl mezi pokrokovým Macharovým a našim. My dnes nevidíme svého úhlavního nepřátele v křesťanských církvích. Jsme kritičtí k liberalismu, který byl v jisté době chápán jako nezávanost a neodpovědnost. Jsme také proti hospodářskému liberalismu, který dnes znamená hospodářskou anarchii (o tom se někde rádo mlčí). Nevěříme také již v automatický pokrok kupředu. Svoboda ducha je nám však statkem drahým, příliš drahým. Cožpak není ohrožován se všech stran? Svoboda ducha je nám dnes otázkou bytí a nebytí. Oč se dnes ve světě bojuje (a kdo to nevidí, je slepý), je přece vláda ducha či vláda hrubé moci. Z Německa se k nám šíří hnutí, které individuální odpovědnost zavrhne, národ staví jako nejvyšší hodnotu. Dělá

z národa mythus, v jehož jménu je všechno dovoleno. Jedinec není odpovědný pravdě, spravedlnosti, Bohu, je jen odpovědný mythu národa. O tuto koncepci dneska jde, a o ni se tříští dva tábory, které se nekryjí přesně s politickým rozdělením na levice a pravici. Většinou snad není ani jasno, oč jde. Kdo však tuto nejasnost má na svědomí? Jsou to čeští spisovatelé nebo političtí agitátoři? Kdopak vyvolává taková hesla, že se musíme učit vládnout od Němců (rozuměj Hitlera)? Kdo vlastně štvě národ? Spisovatelé? Ba ne. Projev českých spisovatelů byl nám mladým velkým posílením a ukazatelem cesty. Řekli nám jasně, že politika musí sloužit kultuře a ne naopak.

JUC. R. Mareš.

II.

Velectěný pane redaktore!

Praha, dne 1. XII. 1934.

Navazuji jako příslušník Sdružení soc. dem. studentů na článek „Cesta mladých k fašismu“.

Chtěl bych zde blíže osvětlit lakonickou odpověď pisatele této pesimistické úvahy na otázku: co dělá levice? Levice totiž nedělá nic. Ovšem jsem si dobře vědom, řekne-li někdo v Přítomnosti levice, má na mysli samozřejmě levice demokratickou. Tedy konkrétně stranu nár.-social. a social-demokratickou. Mezi touto levicí státotvornou a levicí komunistickou probíhá totiž jakási propast, dělící tyto světové názory. Ale to si ponechám až nakonec. Nuže, chtěj bych zde přede vším, jelikož ji znám z vlastní zkušenosti, promluvit o činnosti studentské levice s o c . d e m o k r a t i c k é .

Nelze dosti dobře tvrdit, že by zde žádné činnosti nebylo. Bohužel, vyčerpává se však tato činnost po vzoru našich otců v samoučelném organisování. Máme skvělé kartotéky, skvělé účetnictví, sestavujeme čas od času krásné programy a resoluce, které nikdo netiskne, nikdo nečte a nikdo nebere vážně. Snažíme se stále být úžasně objektivní, rozumní, spravedliví, rozjímáme nade vším, debatujeme, uvědomujeme se navzájem a hlavně jsme nudní až k zoufání. Zajisté, i ten nejpovrchnější z nás ví o socialismu víc než mnohý vlastenecký prorektor, ale na rozdíl od tohoto považujeme každé živější slovo, vybočující ze šedých unavujících diskusí za svatokrádež a demagogii. Tak stávají se z nás mumie, zralé už ve 20 letech pro oslavný článek našich šedesátin věrného soudruha v Právu lidu. Pohřichu nezajímá se mládež o sebe vědeckější debaty. Mládež ve své dynamické snaze po stoprocentním vyžití potřebuje nadšení, činorodou víru, chce bojovat, chce být domněle persekvována, chce trpět a vítězit. Všechno to ji demokratická levice již dávno nedovede dát. Mládež odvrací se od nás. Ztratili jsme kontakt se živým studentem ve snaze prospěti klidem a pořádkem zájmům strany, a strana nás opustila, když neviděla masy. Ti povrchnější, pokud vůbec přes výchovu na střední škole našli cestu k nám, odešli do Mladé generace národní oposice, ti uvědomější opustili nás do Komsomola. A naše Sdružení zúžuje se čím dále tím více na stolní společnost několika nejvěrnějších, kteří místo vlastního stanoviska k palčivým otázkám dneška omílají až do omrzení: co říkal na tom a tom sjezdu Bechyně, co napsal v tom a tom úvodníku Stivín. Zatím co se však uzavíráme do této šedé klece vlastního, od každého mladistvého nadšení pečlivě oprostěného rozumování, demonstruje v ulici fašistická, žádnými předsudky a komplexu nezatížená zlatá mládež, bije se pro nic, bije se s nikým, ale pořádá, ve všech vrstvách obecnstva, tak oblíbené vlastenecké circenses, kterých my pořádát ani nesmíme, ani nedovedeme.

Nuže, nemáme-li definitivně odumřít, sice v kráse a pravdě, ale přece jen odumřít, musíme dnes pět minut před dvánáctou hledat a najít cestu, která by nás vyvedla z této slepé

uličky umrlé lethargie k nové aktivitě. Neboť, a to podtrhuji, jde dnes již o bytí či nebytí demokratické studentské levice. S šovinismem a hluchými frázemi „vlastenecké“ ulice pana Strříbrného a Domina již pro naše hlubší proniknutí k hospodářským příčinám tohoto rozčilenství konkurovat nebudeme.

Dnes komunističtí spisovatelé spolupodepsali manifest na obranu demokratických práv proti fašismu. Dnes vedoucí komunisté mládeže prohlásili, že jsou kdykoliv ochotni postavit se za ideály Masarykovy, dnes soudruh Hampl volá po novém Meinfeldu.

Nezapomínejme také, že v tentýž den, kdy čl. spisovatelé vydali svůj manifest, vystoupila také po prvé akční jednota nár.-social., soc.-dem. a komunistického studentstva na valné hromadě „Všehrdu“.

A výsledek?

Po třídních fašistických demonstracích, po úžasném ztýrání našich příslušníků na právnické fakultě, po nejkřiklavějších malversacích s 500 legitimacemi, vydaných bez dokladů národním studentům, odrazila jednota levicového studentstva volbu Domina za čestného člena spolku.

Vidím tedy dnes poslání a místo studentské levice v avantgardě jednotného hnutí všech pracujících. Jest našim úkolem být předvojem hnutí nejen bránícím se proti fašistickému nebezpečí, ale usilujícím též o nový společenský řád.

J. H.

Co je to Čedok

Vážená redakce!

K článku „Co je to Čedok“, uveřejněnému ve Vašem ctěném časopise č. 48 ze dne 28. m. m. žádáme Vás, abyste nejen v zájmu objektivního posouzení věci samé vyslechli dle úsloví „audiatur et altera pars“ i druhou stranu, máme však za to, že je i v zájmu Vašich vážených čtenářů, budete-li je laskavě informovati o předpisech platných pro okružní jízdenky na ČSD.

Železniční tarif v odd. e) okružní jízdenky stanoví:

v bodu 194, že se okružní jízdenky vydávají na vzdálenost nejméně 300 km za celou projížděnou trať,

v bodu 200, ohledně sestavení okružní jízdenky, že celá okružní cesta může být rozdělena nejméně na dva a nejvíce na pět úseků,

v bodu 202, jednajícím o přerušení jízdy, že jízda může být přerušena bez potvrzení na konci každého úseku cesty a kromě toho v každém úseku jedenkrát na potvrzení stanice. Při pokračování v jízdě nutno dáti jízdenku znovu orazítkovati u výdejny jízdenky.

Z toho vysvitá, že ať je cesta sebe delší, může mít jen pět úseků a cestující může tedy přerušit jízdu celkem jenom devětkrát. Program cesty musí být předem stanoven a není přípustno dodatečně jízdenku ani prodlužovati ani nastavovati další kilometry.

Pokud se týká samostatného rozhodování a pravomoci úředníka vydávajícího jízdenky, resp. udělujícího informace ať již v cestovní kanceláři nebo v nádražní pokladně, nemůže být od něho požadováno „obchodnické“ jednání, nýbrž musí se řídit přesně vydanými předpisy, jež jsou pro něho „tabu“, a každé jejich překročení a z něho vyplývající důsledky, především pak úhrada vzniklých škod stíhá ho osobně, neboť všechny doplatky byly by mu železničními, účtovacími a kontrolními úřady předeepsány k úhradě. Sami zajisté uznáte, že jest třeba vydávati předpisy a že jest třeba také jimi se řídit. Není možno, aby v tom směru panovala a rozhodovala jen libovůle jednotlivých našich úředníků.

Kam by to asi vedlo, kdyby si každý úředník, pověřený výdejem okružních jízdenek, počínal libovolně, toho snad ani netřeba zvláště dokládati. Rozhodně však nelze činiti výtek úředníku, protože dbá přesně tarifních předpisů.

Děkujeme za laskavé uveřejnění tohoto vysvětlení a poroučíme se s veškerou úctou

Čedok,

československá cestovní a dopravní kancelář společnost s r. o.

NEZAMĚSTNANÝ ÚŘEDNÍK, otec rodiny, 33letý s prodavačskou i aranžérskou praxí v knihkupectví a papírnictví prosí o zaměstnání, ale spoň ve vánoční sezóně. Značka: „Dík“ do adm. t. l.

MLADÉ INTELIGENCI:

Nejen prací, ale i trochou štěstí můžeme zlepšiti své poměry.

Los naší třídní loterie má solidní základnu: hodnotný herní plán.

50% losů vyhrává

Všechny výhry vyplácejí se beze srážky. Kolik bylo vyplaceno:

Přes 1 miliardu 250 milionů Kč - 32. čl. třídní loterie

počíná tahy již **18. prosince t. r.**

Přes 43,000.000 Kč vyhraji optimisté i pesimisté, mladí i staří hráči v této loterii

Vkusné, dobré dopisní papíry

KAREL KELLNER, PRAHA

VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 61, U MUSEA
DLOUHÁ TR. 17, U STAROMĚST. NÁM.

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

Roč. 4. Číslo

49

ANATOLE FRANCE: SLOVNÍKY

Baudelaire vypravuje, že, když přišel jako mladý a neznámý básník ke Gautierovi, tento mistr se ho hned po vítání zeptal: „Čtete slovníky?“

Baudelaire odpověděl, že je čte rád. A dobře udělal, neboť Gautier, jenž zhlídal nesčetné slovníky naučné i jazykové, soudil, že není hoden žiti básník nebo prozaičtý, který se zálibou nečte taková díla. Miloval slova a mnoho jich znal. Jestliže pochválil Baudelaira, oč většími chválami by byl obdařil skvělého básníka Hérédieu, jenž prohlásil, že četba slovníků poskytuje podle jeho názoru větší zástavu, požitky a vzrušení, než četba Třímušketů. Tak živa je umělecká obraznost! Podle Hérédieu abecední seznam drahých kamenů nebo katalog dělostřeleckého musea je nejméně vzrušující dobrodružný román. A já sám, třebaže obvykle nelézám ve slovech ten smysl, který jim dává každodenní řeč, velmi často jsem se přistihl při zálibném listování v nějakém velkém slovníku, hustém jako les. Neboť slova jsou obrazy a slovník je celý svět v abecedním pořádku. Když se to vezme tak kolem a kolem, slovník je vzor nejlepší knihy. Všechny ostatní knihy jsou v něm: stačí vytáhnout je z něho. Vždyť jaká byla první Adamova práce, když ho Bůh stvořil? Bible nám praví, že především pojmenoval zvířata jejich jmény. Sestavil tedy především přírodopisný slovník. Nenapsal jej, protože umění tenkrát ještě nebyla na světě. Zrodila se teprve s hříchem. Přece však Adam je otcem slovníkářství stejně jako otcem lidského rodu. Slovníkářství v přesném slova smyslu počíná teprve od XVII. století. Ale jaké pokroky od toho času učinilo a jaké služby prokázalo! Všechny mrtvé i živé řeči mají teď své slovníky. Jsou to nádherné inventáře, jež jsou ke cti moderním dobám. Řekl jsem, že mám slovníky rád. Mám je rád nejen pro jejich velikou užitečnost, ale také proto, že samy v sobě jsou krásné a velkolepé. Ano, krásné a velkolepé! Považte, že v takovém slovníku je celá duše naší vlasti. Považte, že v tom tisíci hustě sázených stránkách je duch a povaha celého národa, myšlenky, radosti, práce i bolesti našich předků i naše, pa-

matníky života veřejného i soukromého všech těch, kteří kdy vdechovali posvátný, tak sladký vzduch, který teď vdechujeme my. Považte, že každé slovo ve slovníku vyjadřuje nějakou myšlenku nebo cit, že bývalo myšlenkou nebo citem nesčetných lidí. Považte, že soubor všech těch slov je dílo z těla, z krve a z duše celého národa.

Stará hrádká píseň vypravuje, že hraběnka z Roussillonu, dcera krále francouzského, viděla z vysoké věže zuřivý boj, který její otec a manžel svedli o její věno. Boj byl krvavý a trval celý den. Když přišla noc, hraběnka samotná sestoupila s věže a šla se podívat na mrtvé, „na své drahé, krásné padlé, ležící v trávě a v rose“. A píseň dodává: „Všechny je chtěla zlíbat.“ Nuže, stejnou lásku v sobě cítím stoupat přede všemi těmi slovy své rodné řeči, před tou armádou skromných nebo skvělých výrazů. Miluji je všechny a vlahou, vzrušenou rukou tisknu tu knížku, v níž jsou všechny obsaženy. Právě pro toto mám rád slovníky.

L. Vokrová - Ambrosová: POZOR NA DĚTSKÉ KNIHY!

V době všeobecného dávání darů věnujeme zvýšenou pozornost dětské knize, neboť je ve vývoji dítěte věcí velmi závažnou. Dárujeme-li dítěti panenku nebo domyslný vláček, prožije svou radost z dárku, po čase pannu vykuchá a vláček rozmontuje a je po všem. Jinak je s knihami: Dětská knížka se zapisuje nesmazatelně do celé povahy, do celé historie životních zážitků a zkušeností. Kniha má dítěti přinést první zprávy o tom, jak svět vlastně vypadá a žije — zprávy, jež mohou být kdykoli znova na milých stránkách ověřeny a zopakovány. Kniha hraje často u dospělých životní úlohu, je tím významnější pro probuzující a tvořící se chápavost dětskou. Podle toho musí také vypadat kniha jak po stránce obsahové — volbou námetu a slohem, zpracováním — tak také po stránce výtvarnické, aby i svou úpravou na děti působila ve smyslu vytvářejícího se vkusu a uspokojila současně jejich náročnou fantazii.

Máme před sebou skupinu mladých knížek nakladatelství Fr. Borový: Počínající pohádkovým a zvířecím světem, jeho komikou i skrytou životní moudrostí, vede nás umění nejlepších spisovatelů i výtvarníků přes dobré veselé knížky pro věk klukovský až po humorovou literaturu téměř pro mládež do-

spívající. Pro maličky tu máme Povídání o pejskovi a kočičce od Josefa Čapka. Kniha je plná zdravého veselí a poutavých dobrodružství „mluvících zvířátek“, jež autor sám také doprovázel vtipnými obrázky. Devatero pohádek od Karla Čapka (a ještě jedna jako přívažek od Josefa Čapka) je neobyčejná pohádková kniha: účtuje se tu se světem vil, čarodějů a zázraků v starém smyslu a dítěti se zábavnou formou podávají první zvěsti o skutečných zákracích vědy, o skutečném sestavení světa a o působení dobrých i zlých lidí. Kniha má úžasnou výchovnou cenu právě pro svůj nevířavý způsob a zábavné prostředí. Tak třeba jen se zmíníme o pohádce, která vykládá, jak lékaři léčili rusálky a černokněžníka. Přejít od zázraků záhadných k zákrakům způsobeným lidským důvtípem a dobrotou, je zde dítěti mistrně podán. Karel Čapek vylíčil v jiné knize celý vývoj štěněte, všechny jeho humorné příhody a psí výmysly. Je to Děšenka, čili život štěněte — kniha vypravená přepychově jednak množstvím kreseb autorových, jednak krásnými fotografiemi. Dobře to dopadlo anebo Tlustý pradedeček, je historie od Josefa Čapka. Napolo detektivka, napolo veselá pohádka, byla tato příhoda zpracována pro divadlo též hudebně Jaroslavem Kříčkou.

Alenčina dobrodružství (Lewis Carroll) je jedna z nejslavnějších anglických dětských knížek a skutečně si toho svým obsahem zaslouží. Líčí příhody malého děvčátka ve fantastické říši zvířat, kam náhodou Alenka zabloudí. Vtipně je v této knize podán celý způsob života Angličanů a tradiční výstižné obrázky doplňují vkusný celek.

Jak ovoček honil pytláka, je historie kreslená, malovaná a veršovaná Ondřejem Sekorou, která pobaví menší děti prostou komikou a čistým stylem podání. Od Jindřicha Plachty, známého komika, máme v zásobě také veselou knihu o zvířecích osudech — Pučálkovic Aminu. Obrázky knižky nakreslil Ondřej Sekora. Bambí od Felixe Saltena líčí dojemné osudy srnčí rodiny z lesů. Chlebeckovy obrázky dávají vkusný doplněk vyprávění.

Kluci velcí i malí najdou živé uspokojení v knize Eduarda Basse, Klapzubova jedenačtka, kde se líčí vznik slavného fotbalového družstva, jeho tvrdá sportovní disciplína, úspěchy a dobytí světové pověsti. S obrázky Josefa Čapka je tato kniha takřka učebnicí moderní výchovy a zdravého humoru. Františka Langra Bratrstvo bílého klíče jsou

napínavé příhody chlapecké společnosti z velkého města, jež vypravují o všem, co může potkat dítě s otevřenými očima. Eduard a Francimor od Karla Poláčka je naproti tomu knížka, která míří skutečností s pohádkovostí a humorem, vypravuje o osudech dvou synů čarodějnice, kteří jako docela obyčejní kluci chodili s ostatními do školy, ale zanesli tam přirozeně mnohé příběhy kouzelné. Konečně pro nejvyšší stupeň „malých čtenářů“ je zde kniha Dobrodružství šesti trampů aneb Nové pověsti české od V. Rady a J. Žáka, — kniha, která si ve vážném rouše tropí smích ze všech výstřelků naší doby, jako jsou přehnané trampské mravy a zvyky, nichá do vyprávění mnoho historických nárazek a vytváří nový typ dobromyslné satiry, která dobře brouší vtip.

BIBLICKÁ TRILOGIE THOMASE MANNA

V době plné neklidu, v době, kdy jsou otřeseny základní pojmy světového názoru a morálky, odvážil se hluboký německý básník a epik Thomas Mann široce založené románové trilogie, jejíž starozákonná monumentalita, vytvářená s plastičností a sugescí slova a s jedinečnou znalostí materiálu, aktualizuje biblický námět v jeho věčné platnosti.

Svět Jakubův, Josefův a jeho bratří je dějištěm velkolepého eposu o hrdinsky bojovných a přece tak kněžsky poklidných a do věčnosti zadívaných rolníků a budovatelích obce ve jménu Jehovově. Legenda šerého dávnověku přetváří se v logický řád dějových pásem, postavy, příběhy a souvislosti defilují před námi ve svých jasných, definitivních, výrazně ztvárněných podobách Jakubův poklesek, služba Labanovi, atmosféra milostného příběhu, jejímiž hrdinkami jsou Rachel a Lea, radost a hrůza, bezúčinnost i pohoda, srdcervoucí naděti dramatických výjevů i pastorální poklid a mír navečerních nálad jsou podány se suvereností básnické vidiny a poznatků moderní duchovní vědy, s pronikavou kritičností a postojem filosofa. Věčné obrazy a pravary, tyčící se mohutně z minulosti do přítomnosti, jsou osvětleny prudkým reflektorem moderní epiky.

První dva díly trilogie „Josef a bratří jeho“ vyšly právě v překladu Ivana Olbrachta nákladem Melantricha.

NAŠE DĚTSKÁ KNIHA VE SVĚTLE KRITIKY — Sláva a neslavný konec diktátora módy — Sport jaktož kratochvíle králů — O fyziognomice neboli dobrotě zvířat a špatnosti lidské — Pražská ulice se připravuje na vánoce — a ostatní pestrý obsah najdete v novém čísle SVĚTOZORU.

ZAHŘEJTE SE!

Nejvíce lidí onemocní v prvních dnech zimy.

Nastuzení stoupá od nohou.

Braňte se mu a braňte své děti.

Víme, jaký je zima nepřítel.

Proto máme na skladě celou řadu vzorů teplé zimní obuvi. Je to krásná obuv a je proto levná, aby nikdo v našem státě nemusel mrznout v ochozených, chatrných botách.

Obstarejte si včas zimní obuv pro sebe i pro své děti.

Ušetříte vydání za léky a starosti i utrpení při nemoci.

Těšíme se na Vás!

Rata

Do sněhu a plískanic!

Celogumové
„GENERÁLKY“
24-26

12.-

Čís. 27-30 Kč 15.-, čís. 31-34 Kč 19.-,
čís. 35-38 Kč 25.-

Mrazu se nebojte - meltonky hřejí!

MRAZOVKY. Vrch z teplého meltonu, gumová obsázka a podešev. Čís. 27-30 Kč 15.-, č. 31-34 Kč 19.-. Dámské Kč 25.-, pánské 29.-.

24-26
12.-

Teplé - elegantní - moderní!

Teplé a pohodlné meltonky. Elegantní obuv na zimu. — Ozdobný límeček.

35.-

Těm, kteří si potrpí na zvlášť

teplou a pohodlnou obuv!

Teplé a velmi pohodlné meltonky. Kožené obložení a silná jadrná kožená podešev. S beránci podšívkou Kč 79.-

69.-

276J

Navštivte naše oddělení
„PÉČE O NOHU“

Svěřte nám péči o zdraví Vašich nohou. —